

Björn Jónasson
BjJ-PP-MG-H1B-BB
81/02

ORKUSTOFNUN
Vatnsorkudeild

MÁ EKKI FÍLLA EGJA

E CRÉDIT ET DÉSAGEN

SULTARTANGAVIRKJUN STÍFLUSTÆÐI

Jarðfræðirannsóknir 1981

BjJ-PP-MG-H1B-BB-81/02

Desember 1981

ORKUSTOFNUN
GRENSÁSVEGI 9, 108 REYKJAVÍK

GREINARGERD

SULTARTANGAVIRKJUN STÍFLUSTÆÐI

Jarðfræðirannsóknir 1981

BjJ-PP-MG-H1B-BB-81/02

Desember 1981

SULTARTANGAVIRKJUN
STÍFLUSTÆÐI
JARÐFRÆÐIRANNSÓKNIR 1981.

EFNISYFIRLIT

1. Inngangur.....	bls.	3
1.1 Almennt.....	bls.	3
1.2 Framkvæmd.....	bls.	3
2. Stíflustæði í Sultartanga og sunnan Tungnaár.....	bls.	4
2.1 Loftborun og jarðlagaskipan.....	bls.	4
2.2 VLF- og segulmælingar.....	bls.	9
3. Svæði botnrásarskurðar og inntaks í Sandafelli.....	bls.	10
3.1 Kjarnaborun og jarðlagaskipan.....	bls.	10
3.2 Cobraborun.....	bls.	11

MYNDASKRÁ

1. Yfirlits- og staðsetningarkort.....	bls.	13
2. Staðsetningarkort, yfirfallssvæði.....	bls.	14
3. Borholusnið SK 1-10.....	bls.	15
4. " SK 11-23.....	bls.	16
5. " PH 47-56.....	bls.	17
6. " PH 57-64.....	bls.	18
7. " PH 65-74.....	bls.	19
8. " PH 75-88.....	bls.	20
9. " PH 89-92.....	bls.	21
10. Jarðagasnið af stíflustæði, kjarnaskurði og yfirfallssvæði.....	bls.	22
11. Jarðfræðikort.....	bls.	23
12. VLF- og segulmælingar yfir kjarnaskurði, 32 m norðan við miðás stíflu.....	bls.	24
13. VLF- og segulmælingar yfir kjarnaskurði, 37 m norðan við miðás stíflu.....	bls.	25
14. VLF- og segulmælingar á yfirfallssvæði.....	bls.	26
15. Staðsetningarkort og þykktir lausra jarðlaga á svæði botnrásarskurðar og inntaks.....	bls.	27

16.	Kjarna-, lektar- og jarðvatnsútskýring.....	bls.	28
17.	Borholusnið SF-3, 17 og 23.....	bls.	29
18.	Jarðlagasnið af botnrásar- og inntakssvæði.....	bls.	30
19.	Cobrasnið.....	bls.	31

TÖFLUSKRÁ

1.	Hnit, hæðir og dýpi loftborhola, PH 47-92.....	bls.	32
2.	Hnit og hæðir kjarnaborhola, SF 1-24.....	bls.	33
3.	Hnit, hæðir og dýpi cobrahola.....	bls.	34

VIÐAUKAR

1.	Jarðfræðilegt yfirlit og jarðsaga.....	bls.	36
2.	Gæðamat á jarðlögum botnrásarskurðar.....	bls.	42
3.	Grunnvatnsmælingar í borholum 1981.....	bls.	48
4.	Snið af holum boruðum 1980.....	bls.	52
5.	Laus jarðög á stíflusvæði - jarðgrunnskort, og gryfjulýsingar.....	bls.	58
6.	Hnitaskrár, borholur 1979-1980 og gryfjur 1980.....	bls.	66

SULTARTANGAVIRKJUN STÍFLUSTÆÐI JARÐFRÆÐIRANNSÓKNIR 1981

1 INNGANGUR

1.1 Almennt

í greinargerð þessari er fjallað um jarðfræðirannsóknir framkvæmdar á stíflustæði Sultartangavirkjunar árið 1981. Rannsóknirnar spenna svæði botnrásarskurðar, stífluenda og inntaks í austurrótum Sandafells, sem tilheyrir grunnberginu, og landið undir væntanlegri stíflu, kjarnaskurði, yfirlalli, og leiðigörðum á hraunasvæðinu í Sultartanga og sunnan Tungnaár. Viðaukar greinargerðarinnar innihalda jarðfræðilegt yfirlit og jarðsögu svæðisins gæðamat á jarðlögum botnskurðar, hæðarmælingar á grunnvatni 1981 og að auki helstu niðurstöður rannsókna frá árinu 1980 enda um beint framhald þeirra að ræða hér.

Almennt séð fékkst allgóð staðfesting á niðurstöðum fyrri rannsókna, sbr. greinargerðir varðandi rannsóknir á stíflustæði frá desember 1980. Ennfremur fékkst nákvæmari og fyllri mynd af jarðlagaskipan, einkum á botnrásarsvæðinu í Sandafelli og yfirlallssvæðinu sunnan Tungnaár, en þessum svæðum voru gerð lítil skil í rannsóknum 1980.

Jafnframt leiða rannsóknirnar í ljós, að stíflustæðið sé hagstæðara en áliðið var út frá of takmörkuðum rannsóknum 1980. Samningur milli rannsóknaraðila, Orkustofnunar, og verkkaupa, Landsvirkjunar, varðandi rannsóknir þessar var undirritaður þann 25. mars 1981.

1.2 Framkvæmd

Eftirfarandi rannsóknarþættir voru framkvæmdir: Loft- og kjarnaborun, jarðeðlisfræðilegar mælingar, þ.e. VLF (very low frequency)- og segulmælingar, grunnvatnsmælingar og dæluprófanir (lektarmælingar) en þeim síðastnefndu eru gerð skil í sérstakri greinargerð, Sultartangavirkjun. Dæluprófanir 1981. JI-81/04.

Loftborun hófst sunnan Tungnaár síðla júlimánaðar og lauk mánuði síðar. Borað var mjög mikið á yfirlallssvæðinu vegna töluverðrar jarðlagas-óreglu. Jafnframt var borað eftir endilöngu stíflustæðinu vestur að Tungnaá svo og á dæluprófunarsvæðinu í nágrenni borholanna HÖ-1 og ST-25. Alls voru boraðar 54 holur, samtals 1070 m. Seinni áfangi loftborunar á stíflustæðinu hófst síðla septembermánaðar og lauk upp úr miðjum október. Var þá borað í botni kjarnaskurðar í Sultartanga 23 holur samtals 510 m. Þannig voru alls boraðir 1580 m í þessari lokalotu jarðfræðirannsókna á stíflustæðinu. Jarðeðlisfræðilegu mælingarnar voru framkvæmdar í ágúst og september. Var mælt annars vegar á yfirlallssvæði og hins vegar yfir kjarnaskurði úti í Sultartanga og í tengslum við dæluprófanir sunnan Tungnaár, sbr. fyrrnefnda greinar-gerð JI-81/04. Grunnvatnsmælingar (grunnvatnsborð og hiti) hófust af hálfu OS-VOD síðla maímánaðar og var mælt reglulega á tveggja til fjögurra vikna fresti fram í október bæði í öllum eldri holum á svæðinu og nýjum holum jafnóðum og þær urðu til en flestar borholur á svæðinu eru einmitt fóðraðar með tilliti til þeirra mælinga. Heildarniðurstöðum grunnvatnsmælinga 1981 af öllu svæði Sultartanga-virkjunar verða gerð skil í sérstakri greinargerð seinna í veturn. Á svæði botnrásarskurðar og inntaks voru boraðar tvær kjarnaborholur í ár, SF-17 og 23 alls 125 m, en aðeins ein borhola var til á því svæði (SF-3, boruð 1980). Ennfremur var cobraborað þar eftir mjög þéttu neti til könnunar á þykkt lausra jarðalaga.

2 STÍFLUSTÆÐI Í SULTARTANGA OG SUNNAN TUNGNAÁR

2.1 Loftborun og jarðlagaskipan

Síðastliðið sumar voru boraðar 74 loftborsholur á stíflustæði Sultartangavirkjunar, myndir 1 og 2. Mældur var sá tími sem borun tók á hverju dýptarbili fyrir sig og borsvarfið athugað á staðnum til styrktar jarðlagagreiningu. Svarfsýnum var einnig safnað til frekari greiningar, þar sem þurfa þótti. Þessi sýni voru greind á rannsóknar-stofu VOD og þær niðurstöður notaðar við gerð jarðlagasniða. Færri sýnum var safnað en æskilegt hefði verið, þar eð svarfgreining á staðnum getur verið vafasöm. Vegna þess hve þéttleiki borhola varð mikill kemur það lítið að sök.

Bortíminn gefur góða mynd af því hvernig harka hraunlagsins breytist með dýpi, sjá myndir 3-9. Einnig gefur bortíminn vissa hugmynd um mismundandi hörkum milli hola. Þó ber að varast að draga einhlítar niðurstöður af bortíma þar eð hann vex eftir því sem borkrónan slitnar. Bortími í linum eða lausum jarðlögum er ekki sambærilegur við bortíma í fastri klöpp, þar eð borinn er ekki keyrður á fullu álagi við borun í lausu efni. Auðvelt er að ákvarða mörkin yfirborðskargi/klöpp og klöpp/botnkargi. Aftur á móti er oftast erfitt að ákvarða dýpi á lagamótum í lausu efni, t.d. kargi/set, þar eð bortíminn breytist lítið og jarðlögin tvö blandast á leiðinni upp úr holunni, sbr. svarfsýnagreining. Á borholu og jaðlagasniðum er því ýmist brotin eða heil lína til að tákna mörkin laust yfirborðsset/yfirborðskargi og botnkargi/set til að gera greinarmun á nákvæmni lagamóta eða fasaskila.

Hér á eftir fer lýsing á jarðlagaskipan í Sultartanga og svæðinu sunnan Tungnaár, með tilliti til þeirra viðbótarupplýsinga sem aflað var á svæðinu síðastliðið sumar með loftborun.

Sultartangi

Í kjarnaskurðinum sem grafinn var á Sultartanga síðastliðið sumar voru boraðar 28 loftborsholur, sem allar ná niður úr þétta hraunhlutanum, sjá mynd 10. Að meðaltali eru rúmlega 50 m milli hola. Borað var í hugsanlega veikleikabletti, þ.e.a.s. reynt var að finna "strompa" eða göt í klöppina, bæði út frá landslagi, þ.e. lögum skurðbotns, og einnig með hliðsjón af frávikum í VLF- og segulmælingum, sjá myndir 12 og 13. Engir strompar fundust og má því ætla að klöppin sé nokkuð þétt undir kjarnaskurðinum. Segja má að niðurstöður borana í kjarnaskurðinum 1981, staðfesti þær niðurstöður um jarðlagaskipan sem fengust við boranir á stíflustæðinu 1980.

Klöppin er 20-30 m þykk í öllum holum austan við 650 m kjarnaskurðar-kvarðans, sbr. myndir 1 og 10, en þynnist til vesturs í átt að Þjórsá og er einungis um 7,3 m á þykkt í SK-22 enda er stutt í hraunjaðarinn, sjá mynd 11. Algengt var að borinn félli um 10-20 sm af og til, begar borað var í klöppina. Þetta er túlkað sem gjallskápar og eru þeir settir inn á borholusniðin, sjá myndir 3 og 4. Ekki virðist vera fylgni milli þess hvar holur eru í skurðinum og skáparfjölda í holu. Hinsvegar kemur berlega í ljós að skáparnir eru yfirleitt

ofan við miðja klöpp (undantekningar eru SK-20 og 21, sem eru við hraunjaðarinn og SK-3, sem er í stöð 840 m, sjá myndir 1 og 10.

Undir klöppinni í kjarnaskurðinum er allsstaðar gjallkargi eins og kemur einnig fram á miðás stíflustæðis í Sultartanga, mynd 10. Botnkarginn er nokkuð misþykkur, eða allt frá ca 30 sm upp í 2 m, en algengust er þykktin um 1 m. Í PH-29, sem boruð var 1980, er karginn mun þykkari en annars staðar, eða a.m.k. 8,4 m sjá mynd 10. Holur SK-9 og 10 voru boraðar með um 17 m millibili eins nálægt PH-29 og komist varð í kjarnaskurðinum, til þess að kanna útbreiðslu þessa þykka botnkarga. Í báðum holunum er karginn einungis um 50 sm þykkur og því verður að ætla að um staðbundið fyrirbæri sé að ræða í PH-29. Svipaða sögu má segja um holu PH-34, rétt austan Tungnaár, en þar var karginn a.m.k. 3,5 m. Þegar holur PH-65 og 66 voru boraðarsíðastliðið sumar kom í ljós að þar var hann mun þynnri, sjá mynd 10.

Í öllum tilvikum, þar sem komist var ofan í setið undir hrauninu var því lýst í borskýrslu, þótt engin sýni hafi verið tekin úr SK- og H- holum. Þessar lýsingar koma vel heim og saman við lýsingar frá 1980 t.d. á setinu í PH-22 og ST-24. Setið er alltaf vatnsborið, nema í SK-21 og 22. Ýmist er um að ræða sand, fínmöl eða möl og yfirleitt er stór hluti malarkornanna líparít. Í SK-21 kom upp súr og basískur vikur eða gjóska, ekki sjáaalega vatnsborið. Í SK-22 kom upp rauður leir (líkl. jarðvegur) undan karganum en súr og basískur vikur þar undir. Hér hefur því líklega verið um landfés að ræða, áður en hraunið rann.

Holur SK-19-23 ná allar ofan í grunnberg og staðfesta þá mynd sem fékkst af grunnbergsyfirborðinu undir hraunjaðrinum 1980. Ekki er vitað hversu djúpt er á grunnbergið austar, en í ST-24 eru meira en 53 m frá yfirborði, sjá mynd 10.

Svæðið sunnan Tungnaár

Á svæðinu sunnan Tungnaár voru boraðar alls 46 holur 1981, þ.e. PH-47 til PH-92. Þessar holur voru boraðar í þeim tilgangi

- a) Að fá fyllri og öruggari mynd af jarðlagaskipan á fyrirhuguðu stíflustæði.
- b) Að kanna svæði yfirfalls og leiðigarða.

Á stíflustæðinu, þ.e. frá Tungnaá og austur að PH-53 voru boraðar 14 holur, PH-53-66, sjá myndir 1, 5, 6, 7 og 10. Þessar boranir breyttu lítið þeirri mynd sem áður var fengin af svæðinu austur að PH-39 (1980) og eru í öllum aðalatriðum staðfesting á henni. Lausu yfirborðslögin, þ.e. set og kargi eru nokkuð misþykk, eða frá ca 3 m upp í 8 m samanlagt. Klöppin er aftur á móti öll frekar jafnþykk og þétt, þótt einstaka skápar komi fyrir og þá einatt ofan við miðja klöpp. Þykkt klapparinnar er á bilinu 25-30 m austur að PH-39, nema í holu 34, þar er hún þynnri, sjá mynd 10.

Botnkarginn er samfelldur og á bilinu ca. 1 til 4 m að þykkt. Undantekning er PH-34 þar sem karginn er líklega mun þykktari og er hér eins og áður sagði um svipað staðbundið fyrirbæri að ræða og í PH-29 úti í Sultartanga.

Flestar holurnar náðu niður úr botnkarga og niður í efsta hluta undirliggjandi sets, sem reyndist í öllum tilvikum vatnsborinn, svartur sandur. Engin hola náði niður í grunnberg nema PH-39.

Á milli PH-39 og PH-53 kemur fram allmikil óregla í jarðlagastaflanum, sjá mynd 10. Í PH-40 (boruð 1980) er klöppin einungis um 1,7 m á þykkt, en lausu yfirborðslögin um 6,5 m þykk. Botnkarginn er ca. 2 m, en síðan tekur við vikur og lífræn mold. Sitthvoru megin við PH-40, þ.e.a.s. í PH-54 og PH-55, fer klöppin þykknandi og í PH-53 er hún orðin 15,7 m þykk, u.p.b. 60 m frá PH-40. Skýringin á þessari óreglu er sennilegast sú að hér hafi tvær hrauntungur mæst, annaðhvort við hæð í landslagi, eða að þær hafi rutt á undan sér lausu seti, en hraunjaðarinn er hér skammt undan, sjá myndir 1 og 11. Ekki er vitað hvernig grunnbergið liggar undir þessu svæði, en fullvist má telja að ekki sé djúpt á það sbr. grunnbergið í PH-39 og 85, sjá mynd 10.

Tvær hugsanlegar yfirfallsleiðir voru kannaðar og sést staðsetning þeirra á mynd 2. Hér er klöppin þynnri og óreglulegri en á stíflustæðinu enda um hraunjaðarsvæði að ræða. Mikil óregla kemur fram á yfirfallsleið I í kringum PH-74 (sjá "sérmynd úr yfirfallsleið I", mynd 10), en þar vantar alveg klöppina. Í PH-76, sem er í 10 m

fjarlægð er klöppin hinsvegar um 10 m þykk og í PH-75 í 5 m fjarlægð er klöppin um 3,5 m þykk. Rétt er að benda á að í PH-74, gæti karginn verið mun þykkari á kostnað yfirborðssetsins eða millilagsins en sýnt er á borholu- og jarðlagasniðum. Líklegast má skýra þessa óreglu á svipaðan hátt og lýst var hér að ofan, sbr. PH-40, þ.e.a.s. svæði milli tveggja hrauntungna, sem tengjast með karganum. Á yfirlallsleið II fannst engin sambærileg óregla.

Undir klöppinni á yfirlallsleiðunum er botnkarginn ekki samfelldur eins og á stíflustæðinu vestar, heldur kemur hann fyrir í einstaka holum, þ.e. PH-50, 52 og e.t.v. 86. Setið kemur fram í öllum holunum sem ná niður úr botnkarganum nema PH-86 og er yfirleitt um að ræða sand, vikur og silt, en einnig fannst mold í PH-74 og möl í PH-50, 67 og 88. Í borskýrslum var um rangtúlkun að ræða á setinu ofaná grunnberginu í holum PH-50, 67 og 88. Við nánari athugun á svarfsýnum kom í ljós að þar er jökulberg, sjá mynd 10. Ekkert sýni var tekið úr PH-86 og er því óvist hvort þar er um karga að ræða eða jökulberg.

Allmargar holur ná ofan í grunnberg á yfirlallsleiðunum, PH-52, 67, 68, 74 og 76 á yfirlallsleið I og PH-85, 86 og 87 á leið II en þar fyrir suðaustan er ekki vitað um legu grunnbergsins, allt að TH-4, sjá myndir 2 og 10.

Á myndum 2 og 14 sjást tveir staðir sem til greina koma fyrir leiðigarð frá yfirlalli. Frá PH-51 til PH-50 er jarðlagaskipan regluleg. Yfirborðssetið og karginn eru yfirleitt 3-4 m á þykkt og klöppin undir 10-12 m þykk. Setið er yfirleitt vatnsborið, sandur, vikur og möl, en í PH-50 kemur jökulbergið þar undir. Undir "leiðigarði II" er einnig regluleg uppbygging, þ.e.a.s. klöppin heldur áfram jafnþykk og heilleg, en setið hverfur og jökulberg kemur í staðinn. Grunnbergið er ekki langt undan, eins og fram kemur í PH-71. Undir "leiðigarði I" er aftur á móti óreglulegri uppbygging, þar endar hraunlagið skammt austan við PH-49 og við tekur set. Í borholu PH-48 fundust engin glögg mörk milli yfirborðssetsins og setsins undir hrauninu og er því um hreina ágiskun að ræða þegar mörkin eru dregin u.p.b. í beinu framhaldi af neðri mörkum klapparinnar, sjá mynd 14.

2.2 VLF- og segulmælingar

Síðastliðið sumar voru framkvæmdar VLF- og segulmælingar á afmörkuðum línum á stíflusvæði Sultartangavirkjunar. Mældar voru tvær línur eftir endilöngu skurðstæðinu í Sultartanga, 32 m og 37 m norðan við miðás stíflu, sjá myndir 12 og 13. Einnig var mælt á yfirfallsleiðum I og II og segulmælt á leiðigörðum I og II, sjá mynd 14. Í öllum tilvikum var mælt á 5 m millibili. Helstu niðurstöður þessara mælinga eru sem hér segir:

- a) Bæði VLF-viðnáms- og segulmæling gefa jákvætt útslag, þegar farið er yfir þykkan yfirborðskarga (kargaþykkildi).
- b) Bæði VLF-viðnáms- og segulmæling gefa neikvætt útslag þegar farið er yfir svæði með hlutfallslega þykku yfirborðsseti.
- c) Segulsviðið er mjög óreglulegt yfir nútímahrauni, en lækkar og verður stöðugra yfir seti og grunnbergi.
- d) Enginn marktæk frávik fengust við VLF-hornamælingu.

Það skal tekið fram að þessar niðurstöður eru eingöngu dregnar af þeim mælingum sem birtast í þessari greinargerð. Hér á eftir fer stutt lýsing á helstu niðurstöðum sem fengust úr þessum mælingum á stíflusvæðinu.

Í Sultartanga var, eins og fyrr segir, mælt yfir kjarnaskurðstæðinu, áður en hann var grafinn. Þegar SK-holurnar voru boraðar var stuðst við þessar mælingar í leit að einhverju "óvenjulegu". Mesta athygli vakti frávikið í VLF- og segulmælingum yfir nokkuð djúpum pytti í ca. 460 m sjá myndir 12 og 13. Menn óttuðust að þarna kynni að vera "strompur" (kargi) í gegnum klöppina. Því var borað ofan í þessum pytti, SK-23, en þá kom í ljós að þarna er tæplega 15 m þykk föst klöpp. Annar staður sem sýndi frávik var nokkuð djúp ílöng gjá við ca. 1060-1070 m. Þar var boruð holan SK-18 og var klöppin rúmir 20 m á þykkt og skápalaus. Borað var á fleiri slíkum stöðum, en allsstaðar var klöpp. Þessar boranir benda því til þess að VLF- og segulfrávikin stafi eingöngu af meiri þykkt kargans ofan á klöppinni, enda sýnir hann yfirleitt hærra útslag í bæði VLF- og segulmælingu heldur en klöpp. Þess ber að geta að engin verulega stór frávik komu í ljós í Sultartanga (miðað við t.d. á yfirfallsleiðunum, sjá síðar) og styrkir það í raun þær niðurstöður borana, að klöppin sé tiltölulega þétt á þessu svæði.

Á yfirlallsleiðunum ber fyrst að nefna jákvætt frávik við PH-53, sjá mynd 14. Þetta frávik stafar án efa af kargahólnum sem sést á mynd 2. Annað áberandi frávik er á yfirlallsleið I við PH-74. Þar kemur fram neikvætt útslag í bæði VLF-viðnáms- og segulmælingu. Þetta stafar af því að setið er óvenju þykkt hérna en karginn þunnur (sbr. a- og b-liði hér að framan).

Á leiðigörðunum eru tvö segulfrávik áberandi. Hið fyrra er jákvætt frávik yfir hól, skammt frá PH-50. Þetta getur bent til þess að karginn sé e.t.v. þykktari en sýnt er á mynd 14. Seinna frávikið er á leiðigarði I, skammt austan við PH-49 b, en þar verður útslátturinn neikvæðari en áður og línan jafnari. Þetta tvennt bendir til þess að þarna sé þykkt set og var reyndar stuðst við segulmælinguna við teiknun jarðlagasniðsins hér.

Samkvæmt ofanrituðu er ljóst, að með fyrrgreindum aðferðum má finna annars vegar yfirborðskargaþykktíði í hrauninu en þar í gætu hugsanlega leynst "strompar" og hins vegar jaðra eða kargaríka "óbrynnishólma" í hraunum. Væri því vänlegast að framkvæma mælingar fyrst til að fá vísbendingu um jarðlagaoreglu eða veikleikabletti í hraunum áður en ráðist er í ýtarlega borun.

3 SVÆÐI BOTNRÁSARSKURÐAR OG INNTAKS Í SANDAFELLI

3.1 Kjarnaborun og jarðlagaskipan

Stífluendinn og botnrásarskurður verða á og í grunnbergi, þ.e. í farvegi Þjórsár og rótum Sandafells að austanverðu. Aldur grunnbergsins er um milljón ár. Á mynd 15 er sýnd staðsetning þeirra kjarna-borhola, sem boraðar voru 1980 (SF-3) og 1981 (SF-15, 17 og 23), í þeim tilgangi að fá sem besta mynd af jarðlagaskipan í væntanlegum botnrásarskurði og við inntak. Á mynd 17 er að finna snið af borholunum SF-17, sem er í "botnrásarskurði" og SF-3 og 23 á líklegu inntakssvæði. Þar er gerð grein fyrir jarðlagagerð, segulstefnu, kjarnaheimtu, RQD (heilleika bergs), niðurstöðum lektarmælinga, jarðvatnsstöðu í og eftir borun holu og hæð jarðlagaskila og borhola í m.y.s. Jarðlagasniðið á mynd 18 sýnir jarðlagaskipan á svæðinu í tengslum við allar tiltækjar borholur og er jarðlagauppbyggingin fremur reglulög enda svæðið lítið.

Botnrásarskurður mun efst skera lausa yfirborðslagið, sjá nánar

3.2. Efsti hluti skurðar gæti á kafla legið í gegnum ólivinbasaltið frá segultímanum Jaramillo sbr. efsta basaltið í SF-23. Undir því er völubergslag sem fram kemur í SF-15 en ekki í SF-23. Þetta lag eða rofleif þess gæti samt sem áður einnig verið til staðar efst á smákafla skurðar, þ.e. sunnan við SF-17. Skurðurinn mun að öðru leyti og aðallega skerast í gegnum öfugt segulmagnað fremur þétt, stuðlað og straumflögótt þóleitilegt basalt (botnkvóti lags um 283,5 m y.s.), sem er um 14 m þykkt í borholu SF-17. Þykkt þess er 12-18 m í SF-23 og 3. Neðsti hluti skurðar verður í kargahluta mjög þykks dílabasaltlags en milli þess og þóleiítlagsins er laust gjósuklag, sem reyndist vera um 0,7 m að þykkt í SF-3 en þykkt þess er mismikil. Hola SF-17 nær 23 m niður í dílabasaltið en þykkt þess er 33-34 m í SF-3 og 23. Þykkt kargans í efsta hluta dílabasaltsins er rúmir 6 m í SF-3 og 17 en nær tæplega 11 m í SF-23. Karginn verður því í öllum botnhluta skurðarins. Líkur eru á að botninn sjálfur nái niður í blöðrótta þétta hluta dílabasaltsins eða í 278 m y.s. Þó vekur hinn þykki kargi í SF-23 nokkurn ugg um að svo verði ekki í öllum skurðinum þ.e.a.s. sunnan SF-17. Í borun skilar þetta veikleikabelti sér fremur illa (kjarnaheimta 10-80% í SF-17 og RQD 0-35%), en það er úr þunnum botnkarga þóleiítlega basaltsins, gjóskulaginu og þó einkum karga dílabasaltlagsins, sbr. myndir 17 og 18.

Mesta lekt sem mælst hefur í Sandafelli er einmitt að finna í þessu kargabelti, > 20 LU. Hitamælingar í borholum SF-3, 17 og 23 styðja þær mælingar vel, en kulda "hné" kemur fram í SF-3 og 17 og hita "hné" í SF-23, sbr. grunnvatnshitamælingar, óbirt gögn. Því virðist ljóst, að þörf sé einhvers konar fóðrunaraðgerða á öllum neðri hluta skurðar til að koma í veg fyrir vatnsrof á veikleikabeltinu og afleiðingu undangraftar sem yrði stuðlahrun úr þóleiítlega laginu, sjá nánar viðauka 2, gæðamat á jarðlögum botnrásarskurðar.

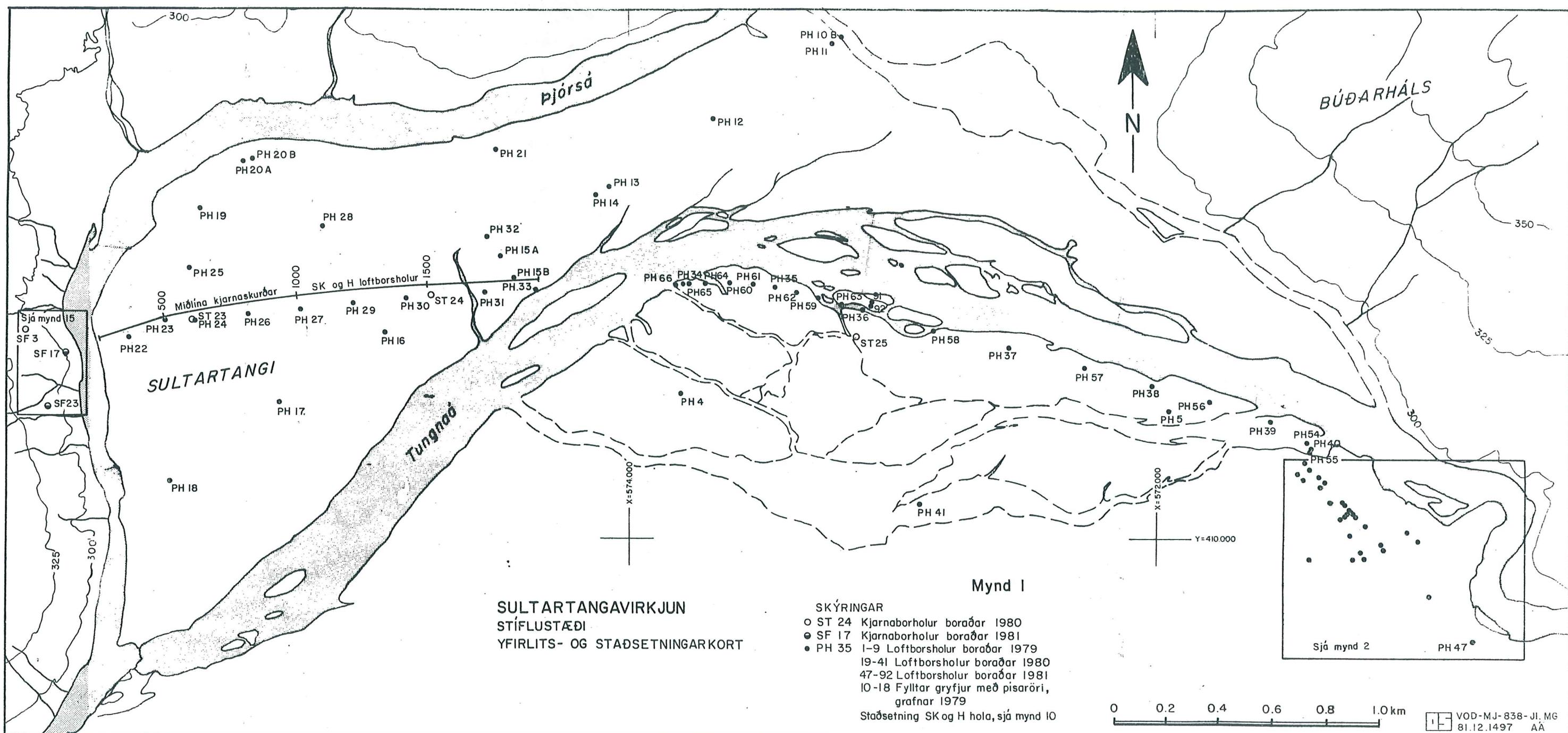
3.2 Cobraborun

Cobraborunin var framkvæmd í byrjun október 1981 af Magnúsi Guðmundssyni og Jóni Grétari Hafsteinssyni. Sumarið 1980 var einnig cobraborað lítilsháttar á þessu svæði. Tilgangur Cobraborunarinnar var að kanna sem nákvæmast þykkt lausra yfirborðslaga á botnrásar- og inntakssvæði með þéttu neti cobrahola, mynd 15. Að jafnaði voru 20 m á milli hola en alls voru boraðar 54 holur.

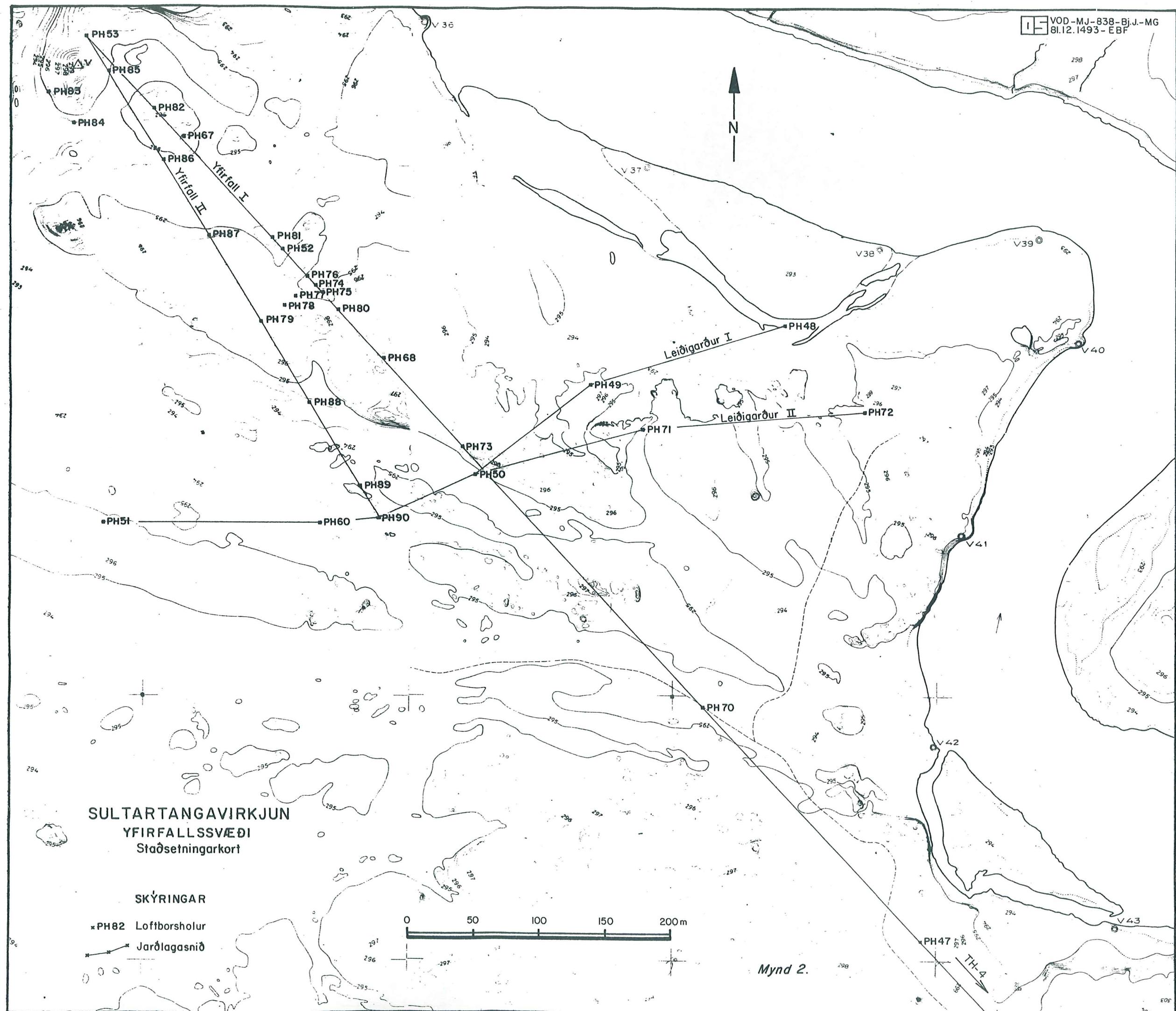
Cobraborun gefur lágmarksdýpi á fast berg. Oft getur verið erfitt að meta áreiðanleik cobraborunar því stundum rugla lög af mórenu eða grýtt lög niðurstöður. Á því svæði sem hér um ræðir eru tvær kjarnaholur, SF-17 og SF-23. Gefst þar gott tækifæri til samanburðar auk þess sem hægt er að bera saman hljóðhraðamælingar og cobraborun á þessu svæði frá 1980. Ber cobraboruninni mjög vel saman við kjarnaborholurnar, mismunur er svo til enginn milli kjarnaholanna og næstu cobrahola. Svipaða sögu er að segja um samanburð hljóðhraðamælinganna frá 1980 og cobraholanna. Þar sem hér er um tiltölulega lítið svæði að ræða (um 300 m á lengd og 100 m á breidd) má draga þá ályktun af framangreindum forsendum að cobraborunin gefi all áreiðanlega mynd af dýpi á fast berg.

Lausu yfirborðslögin á þessum slóðum eru að langmestu leyti fokjarðavegur (mold-sandur) og gjóskulög. Á stöku stað má gera ráð fyrir þunnu grjóturðarlagi og/eða jökulruðningsklíningi á grunnberginu.

Þykkt lausu jarðlaganna á svæðinu er breytileg eða á bilinu 0,6-7,8 m, sjá mynd 15 og töflu 3. Mesta þykkt á botnrásarskurðarstæði er um og yfir 6 m, en yfirleitt 1-3 m. Með hliðsjón af cobrasniðunum og fyrri reynslu má fullyrða að yfirborðslagið sé auðgræft. Á mynd 19 eru aðeins sýnd valin snið af cobraholum, þar sem mörg sniðanna eru nánast eins og því ekki talin ástæða til að teikna þau öll. Annars er vísað til töflu 3 og myndar 15 þar sem allar niðurstöður sem varða þykktarmælingarnar koma fram.

I VOD-MJ-838-Bj.J.-MG
81.12.1493 - EBF

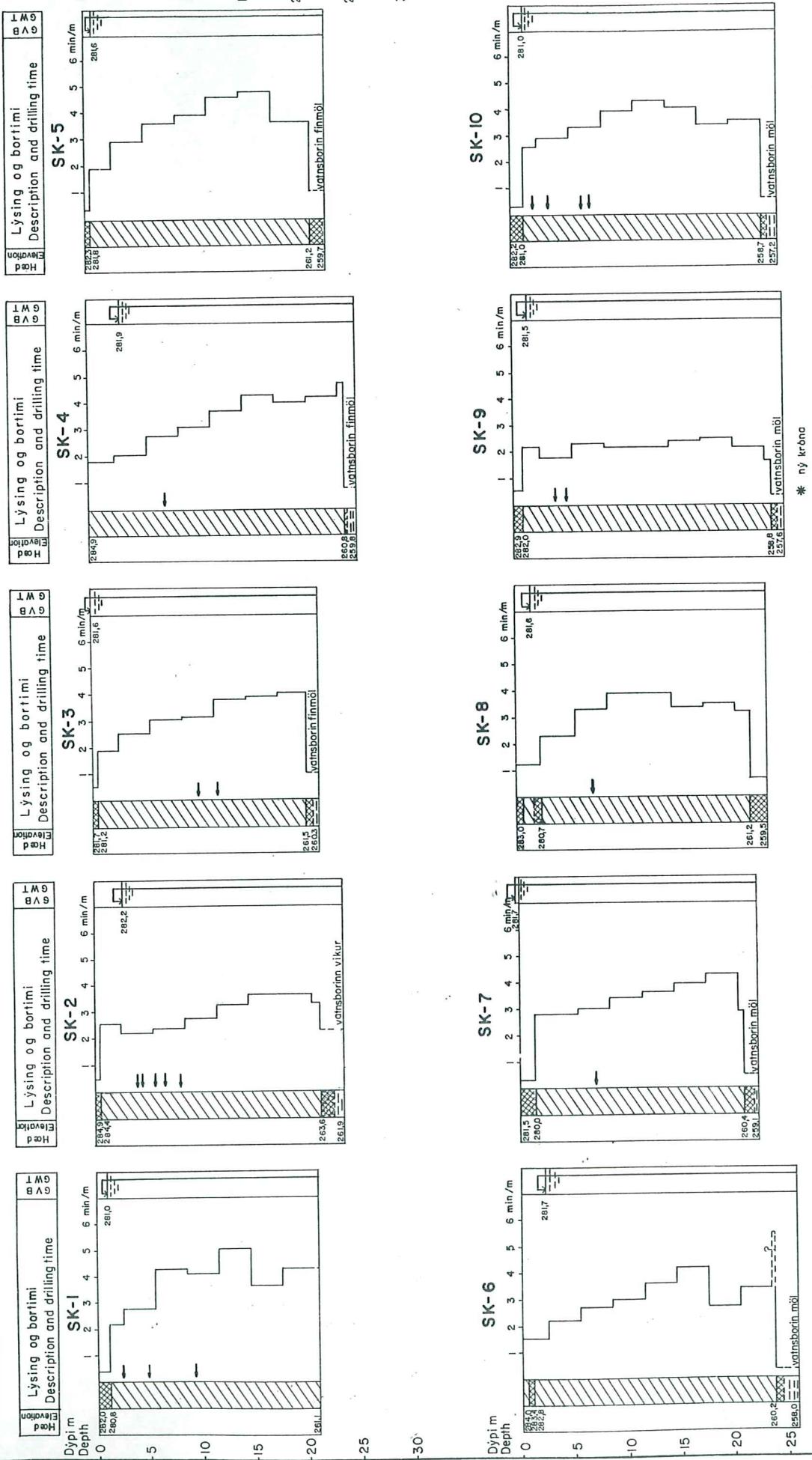
SULTARTANGAVIRKJUN
BORHOLUSNID SK-111 SK-10

VOD-Md-836 P.P. / E.M. 8.II.1421

MYND 3

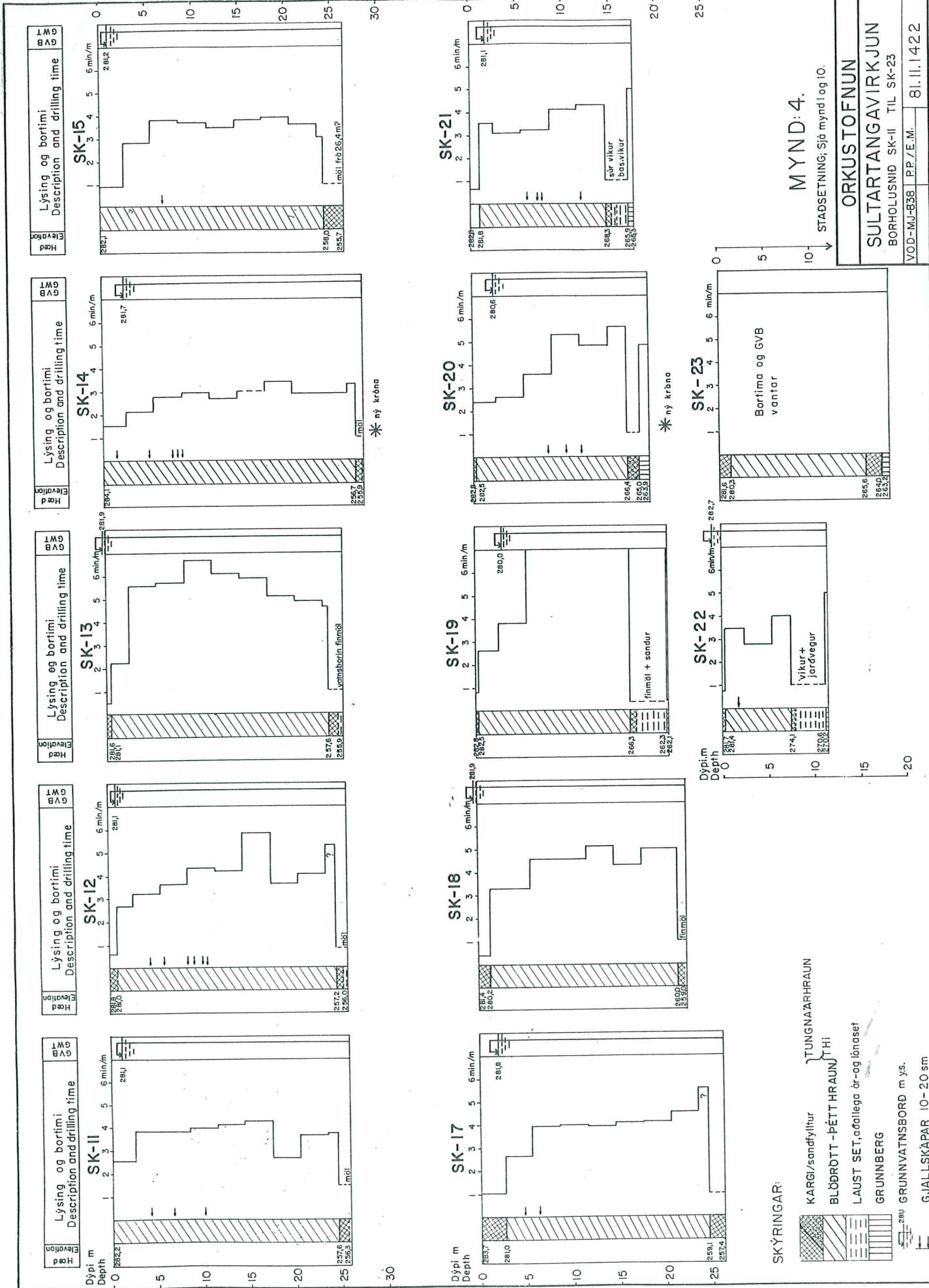
STADSETNING, Sjó mynd 1 og 10

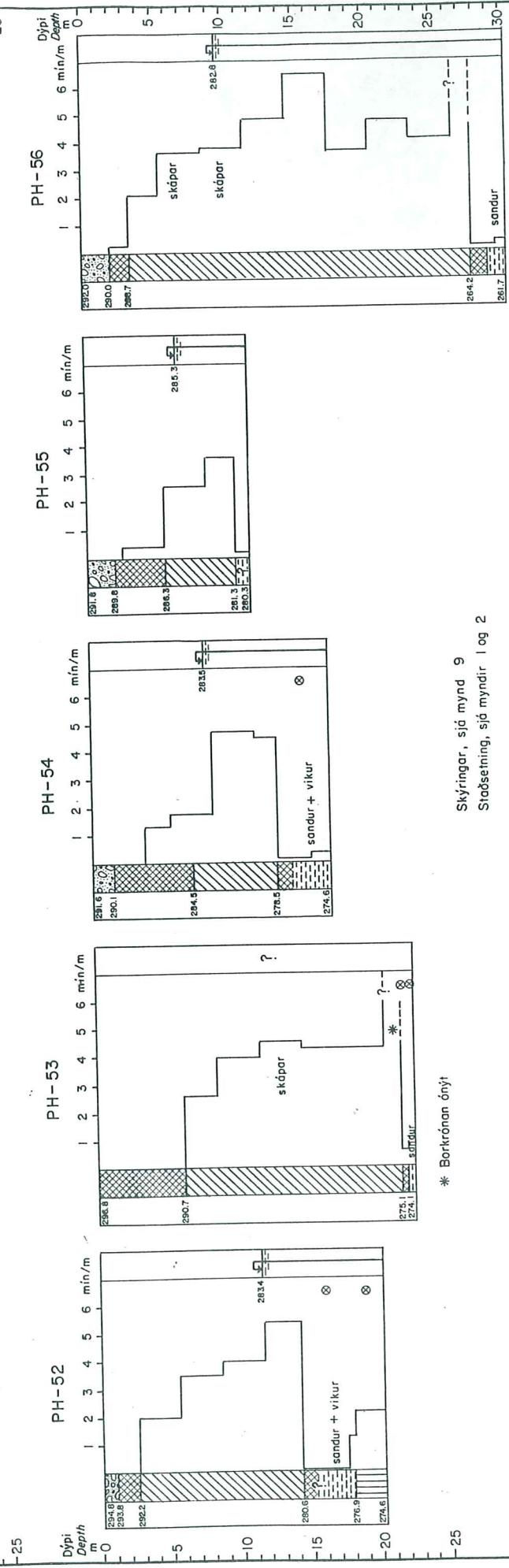
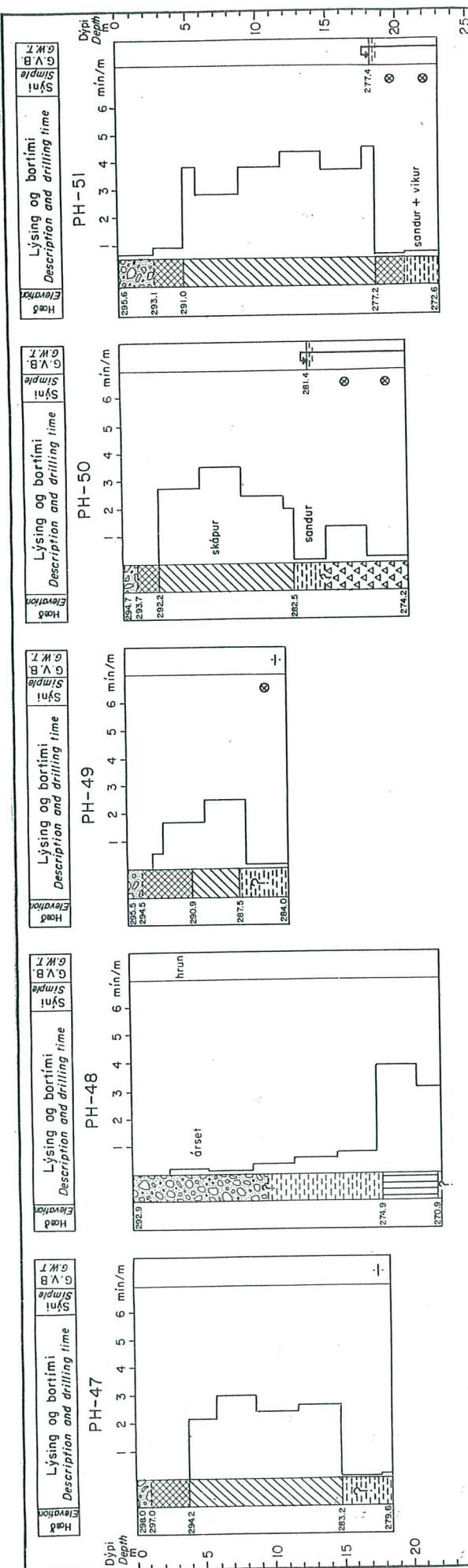
ORKUSTOFTNUN

SKÝRINGAR:

Sjó mynd 4.

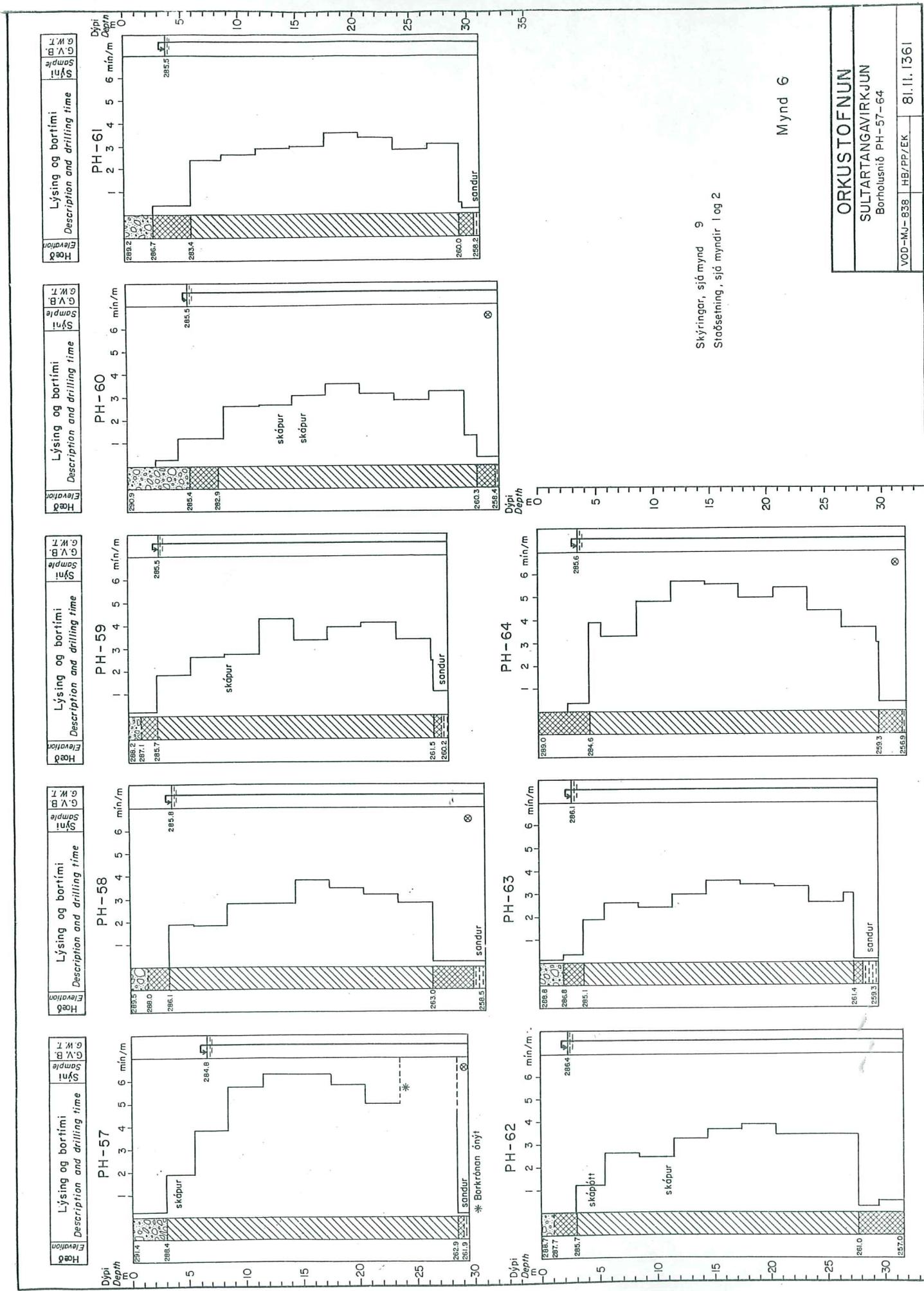
5

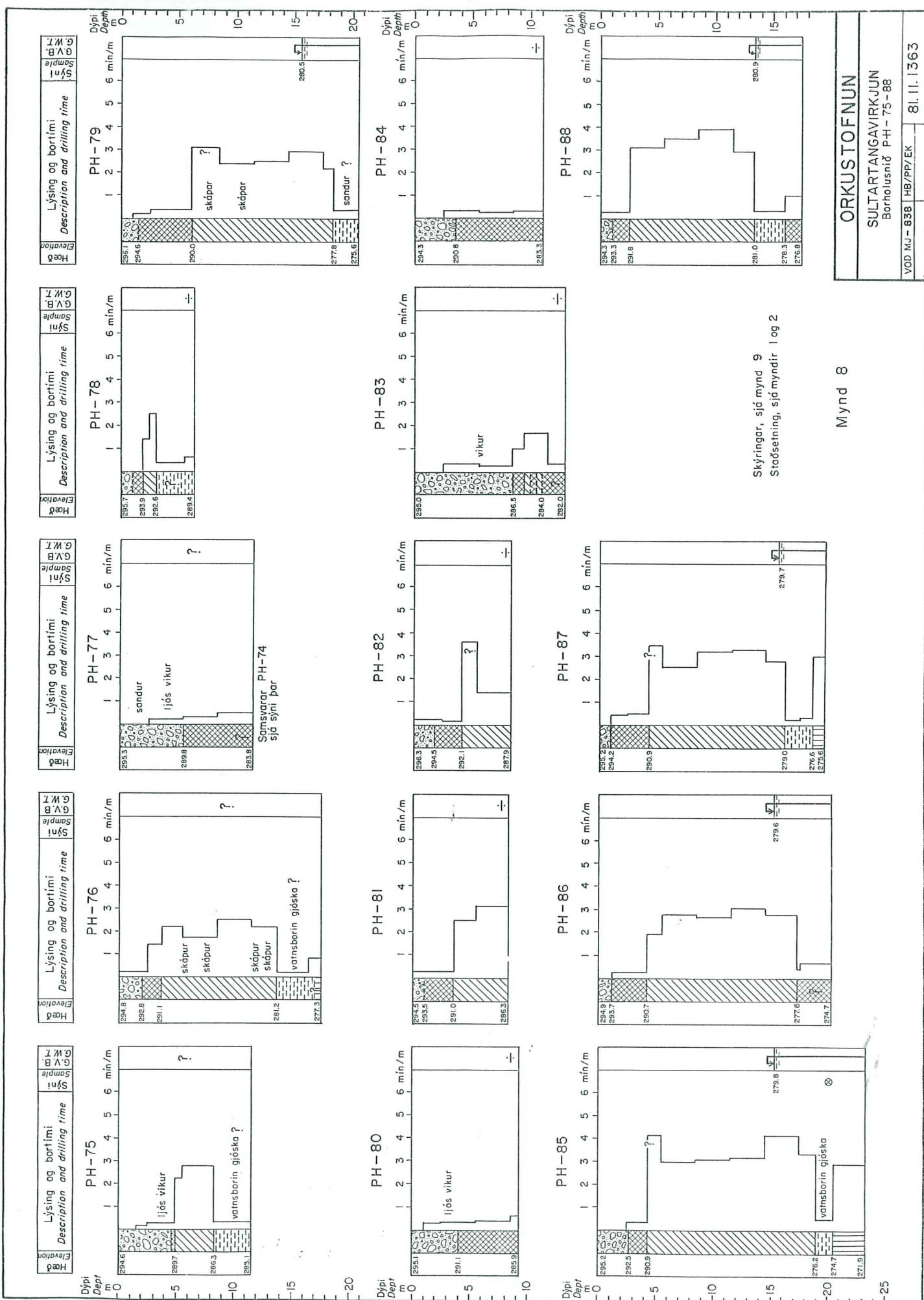
ORKLISTOFNUN

SII TARTANGAVIRKJUN

Staðsetning, sjá myndir 1 og 2

* BUKU UJIAN JULYI

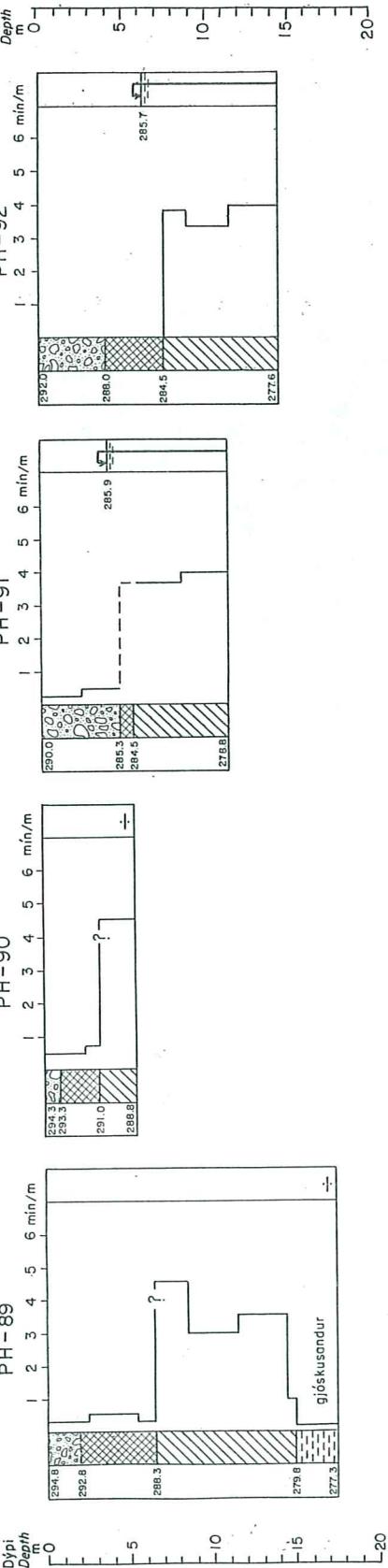

Mynd 8

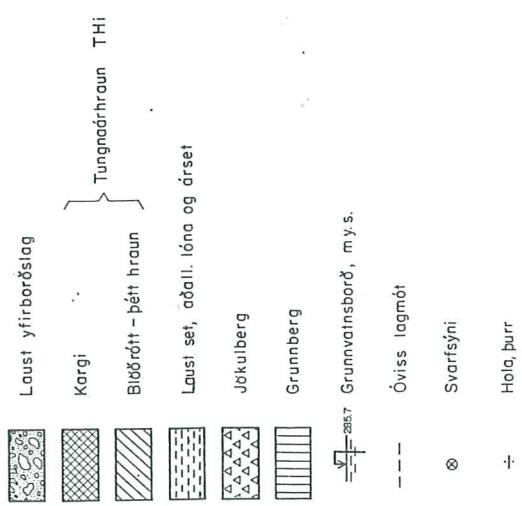
ORKUSTOFNUN

SULTARTANGAVIRKJUN

Börholusnið þrí - /5-88
VOD MJ - 838 HB/PP/EK - 81. II. 1363

SKÝRINGAR:

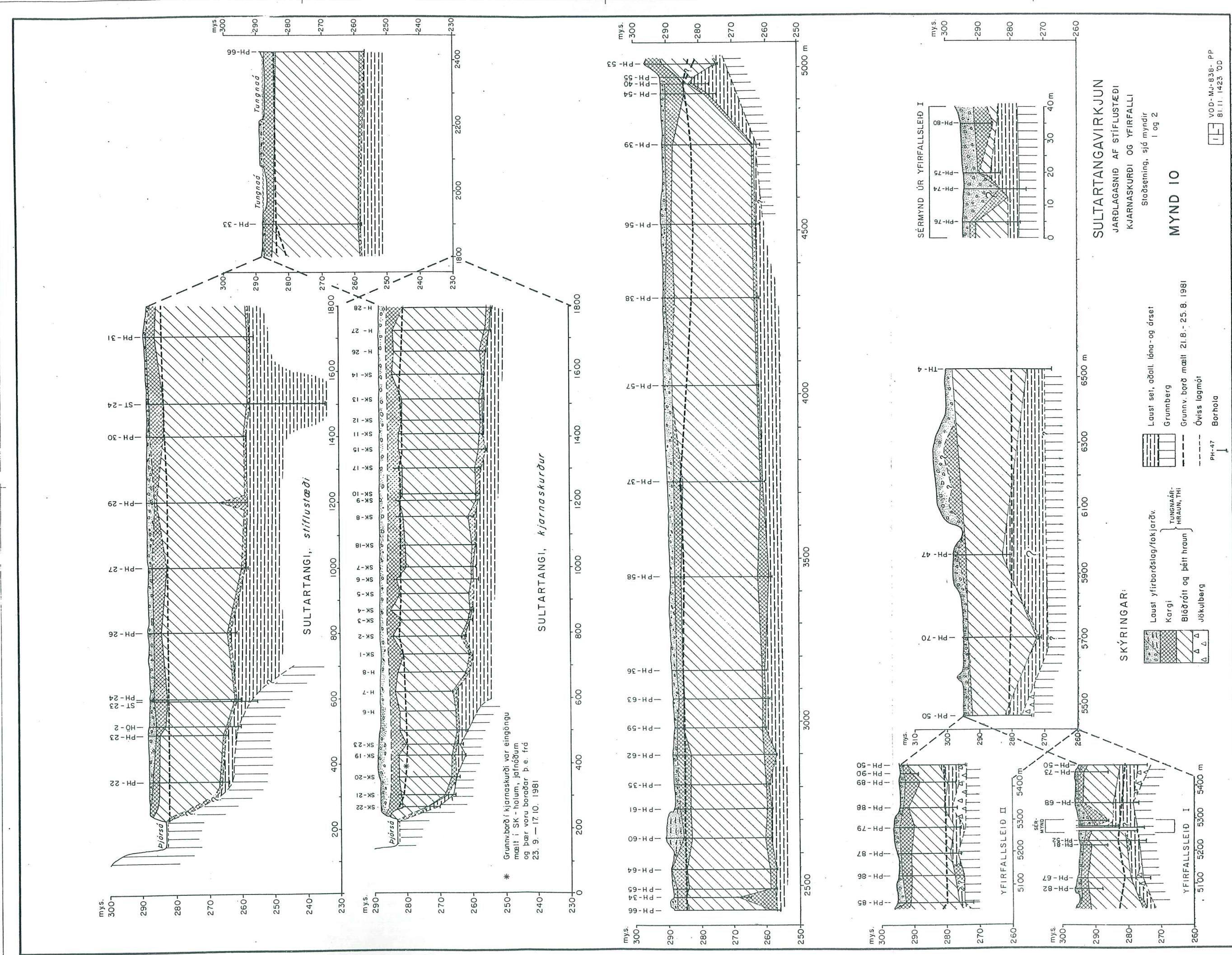
Staðsettning, síð myndir 1 og 2

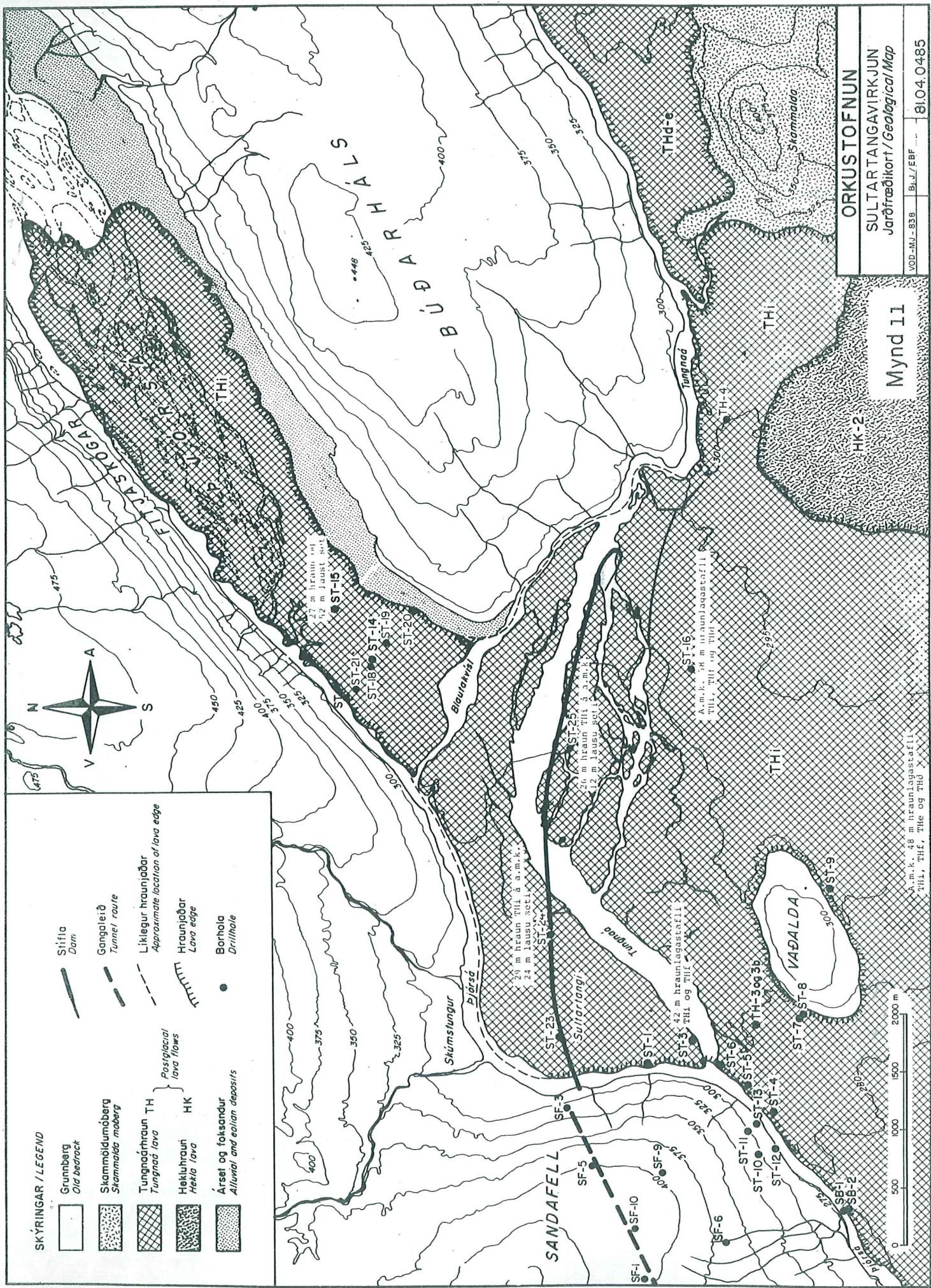
Mynd 9

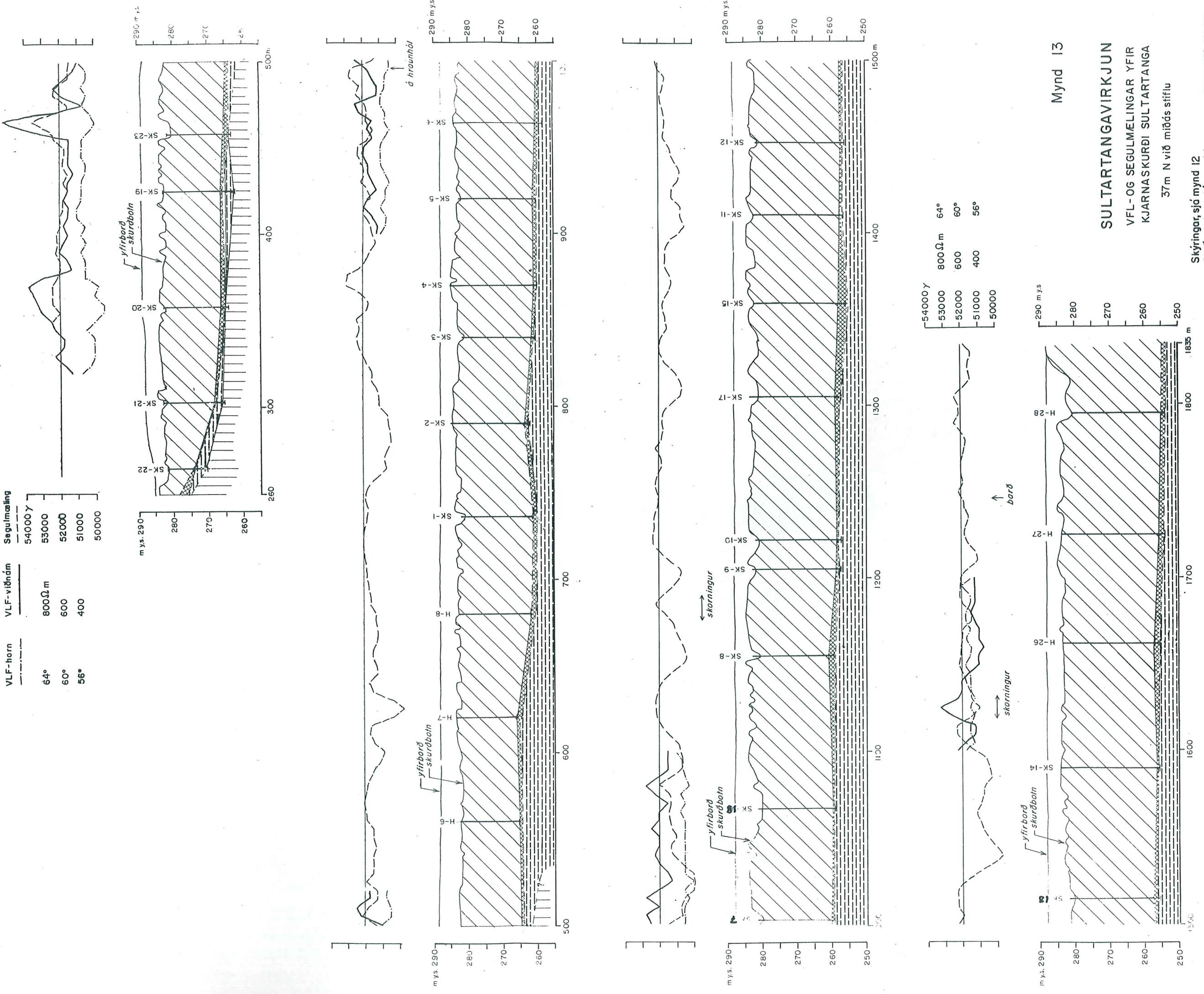
ORKUSTOFNUN

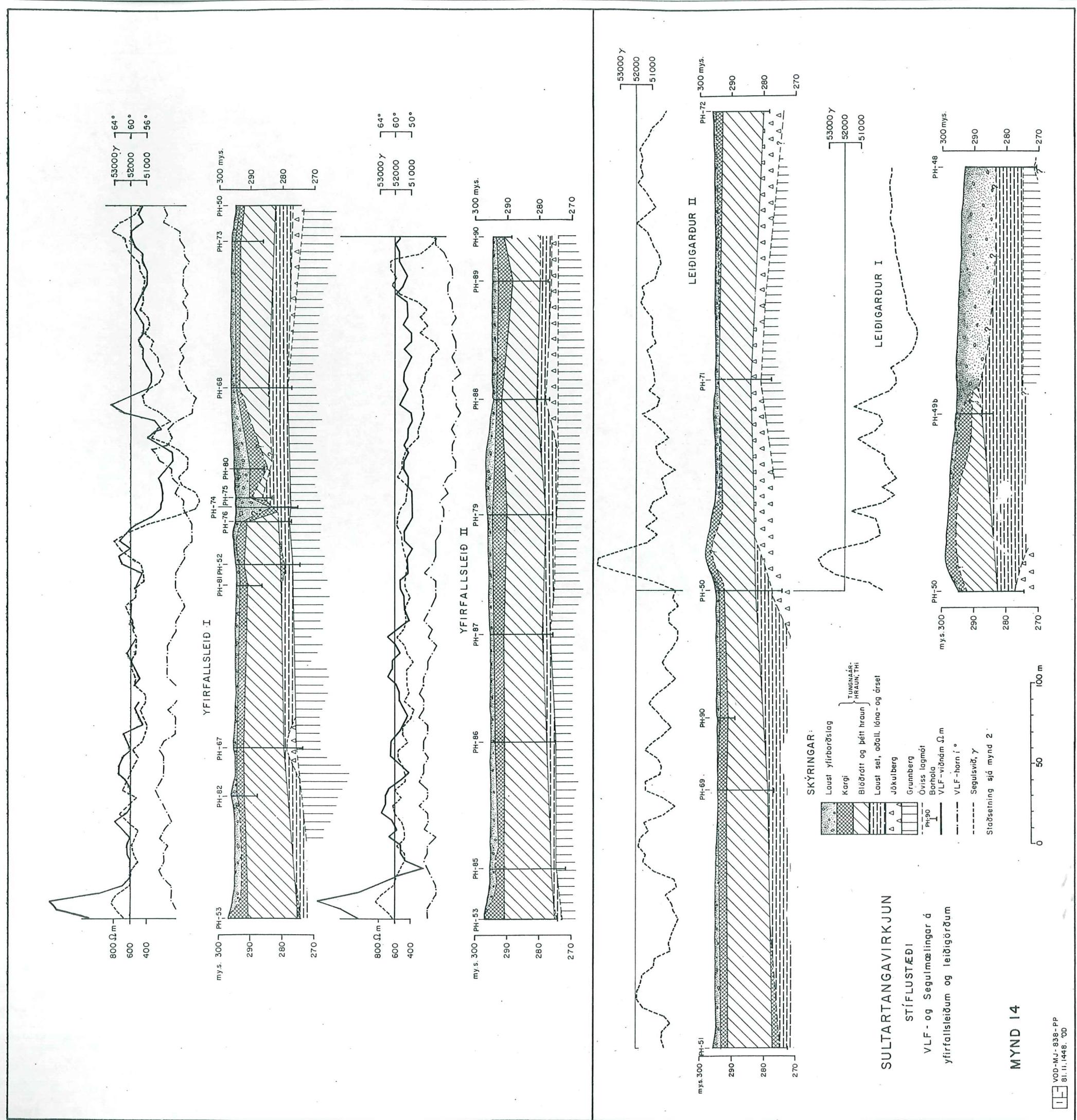
SULTARTANGAVIRKJUN
Borholusnir FH - 89 - 92

VOD-MJ-838 H.B.R.P.E.K 81.11.1364

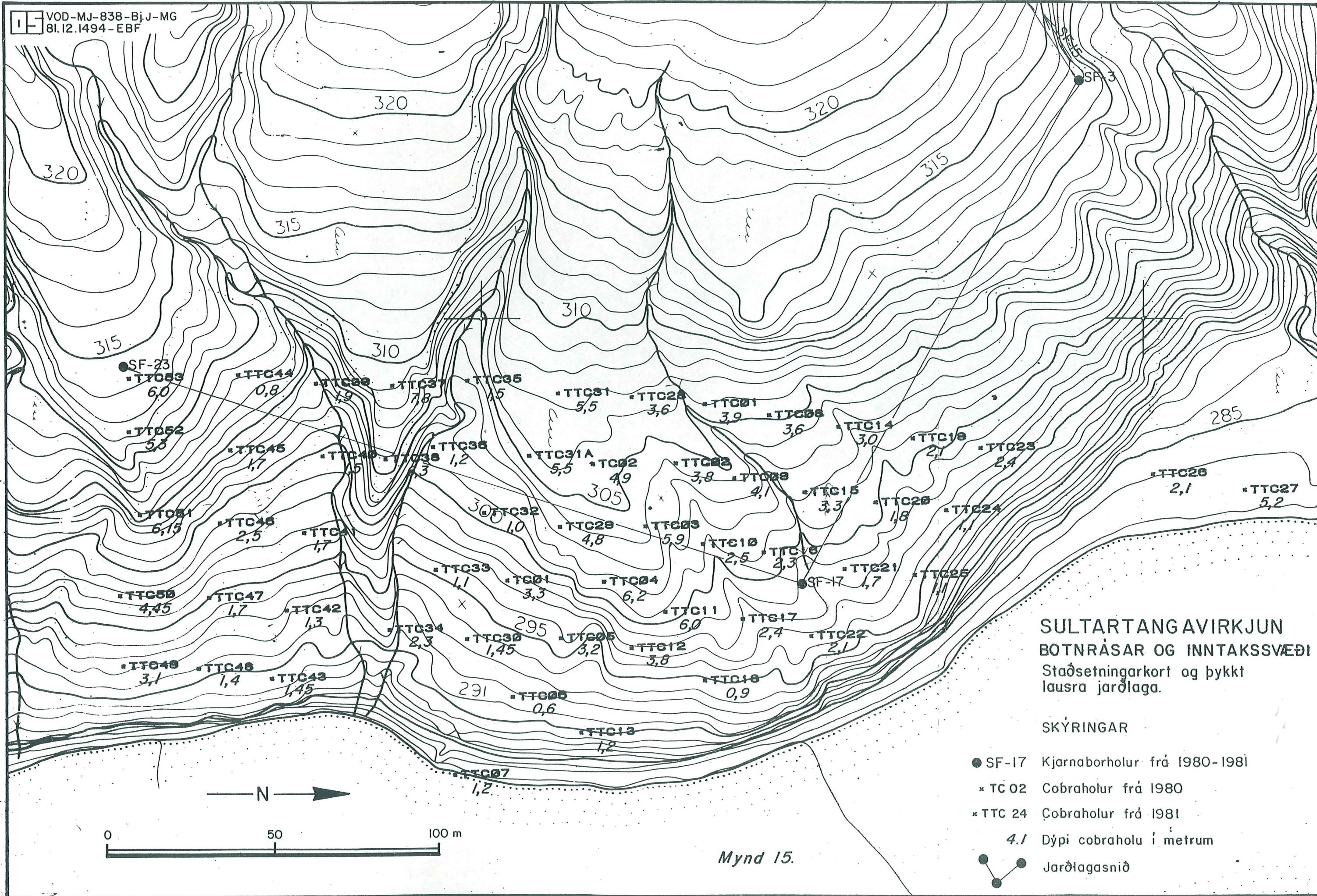

VOD-MJ-838-Bj-J-MG
81.12.1494-EBF

ORKUSTOFNUN

Raforkudeild

KJARNA-, LEKTAR OG JARÐVATNSÚTSKÝRING
NOTE ON CORE, PERMEABILITY AND
GROUND WATER

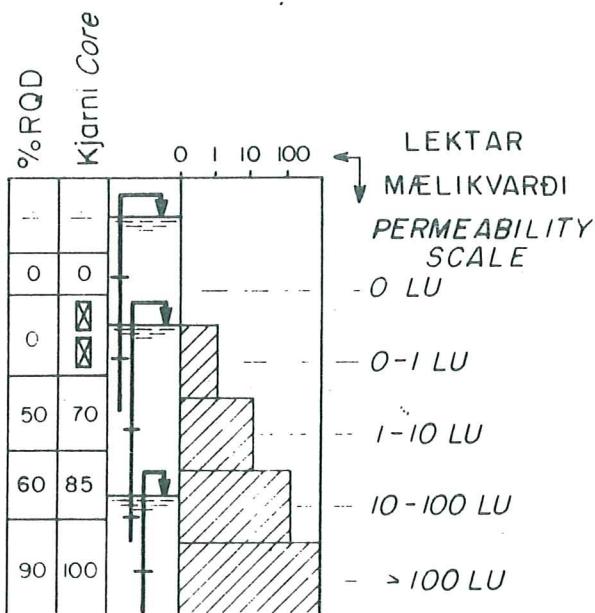
- 28 -

76.I028 BA,BJ,HT/GSJ

T.204

B-ým.

F. 9586

Mynd 16
Exh.

LEKTAR-OG JARÐVATNSÚTSKÝRING
NOTE ON PERMEABILITY AND GROUND WATER

Jarðvatnsborð er sýnt með örnum. Neðri endi örvarinnar og þverstrikin sýna holudýpið, þegar jarðvatnsborðið var mælt. Ef jarðvatn breytist ekkert í borun, nær örín í botn.

Ground water levels are shown by arrows. Base of the arrows and the horizontal bars indicate the hole depth when the water level was measured. If no change in level was observed during drilling, the line reaches the bottom of the hole.

1 LU = Lugeon Unit = 1 l/min/m i 76 mm Ø holu við þrýsting 10 kg/cm²
1 LU = Lugeon Unit = 1 l/min/m in 76mm Ø hole at pressure 10 kg/cm²

Hæðartölur jarðvatns eru ritaðar smærra letri en hæðartölur bergs, á borholusniðum.

Figures for ground water levels are shown with smaller lettering on graphic core logs.

Kjarni: Tölur sýna kjarnaheimtur i % → kjarnataka ekki reynd.

Core: Numbers indicate % core recovery → core sampling not attempted.

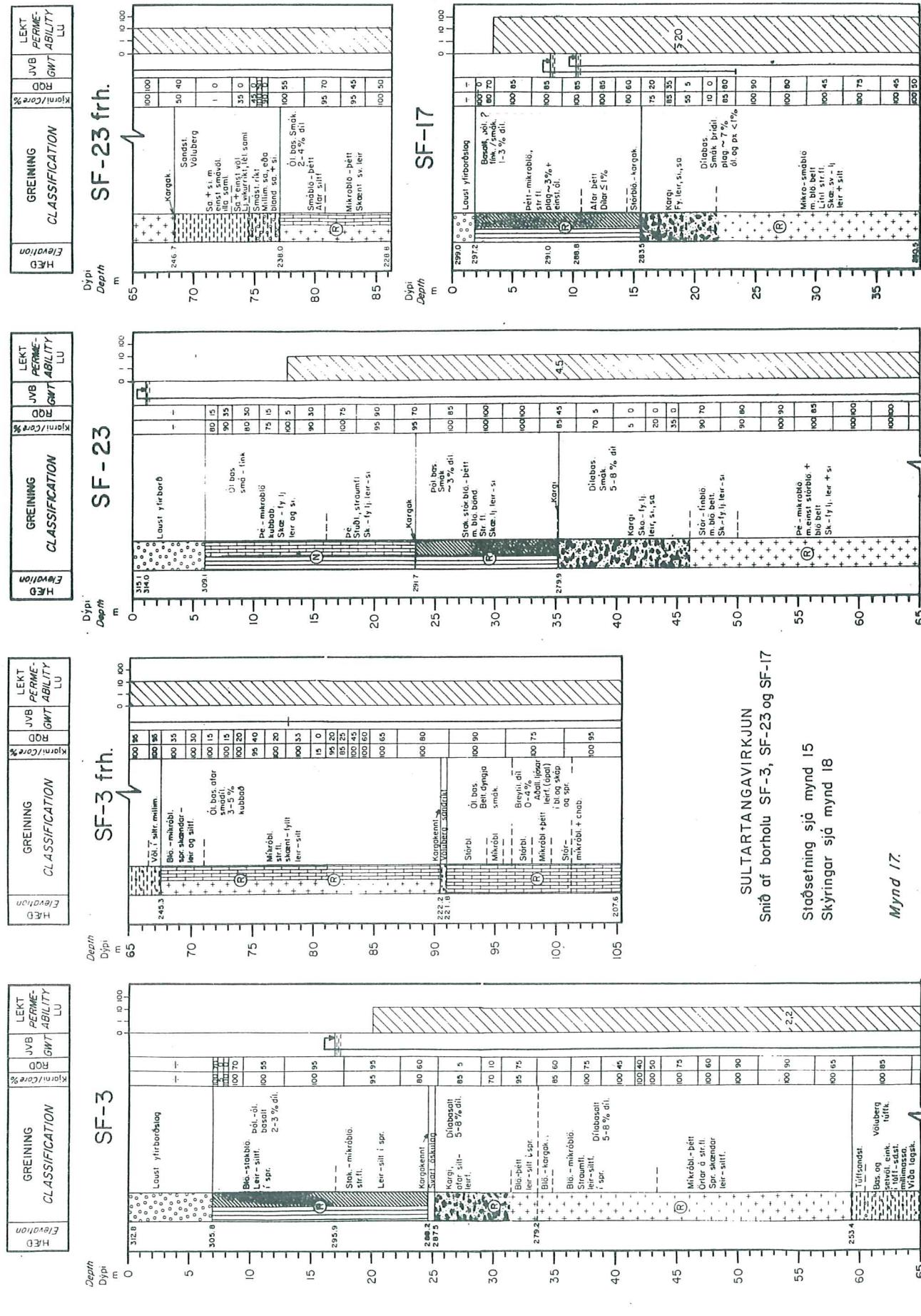
RQD: Kjarnaheimta þegar ekki eru faldir með kjarnabútar styttri en 10 cm.

RQD: Modified core recovery - core pieces less than 10 cm long not taken into account.

(RQD: Rock Quality Designation)

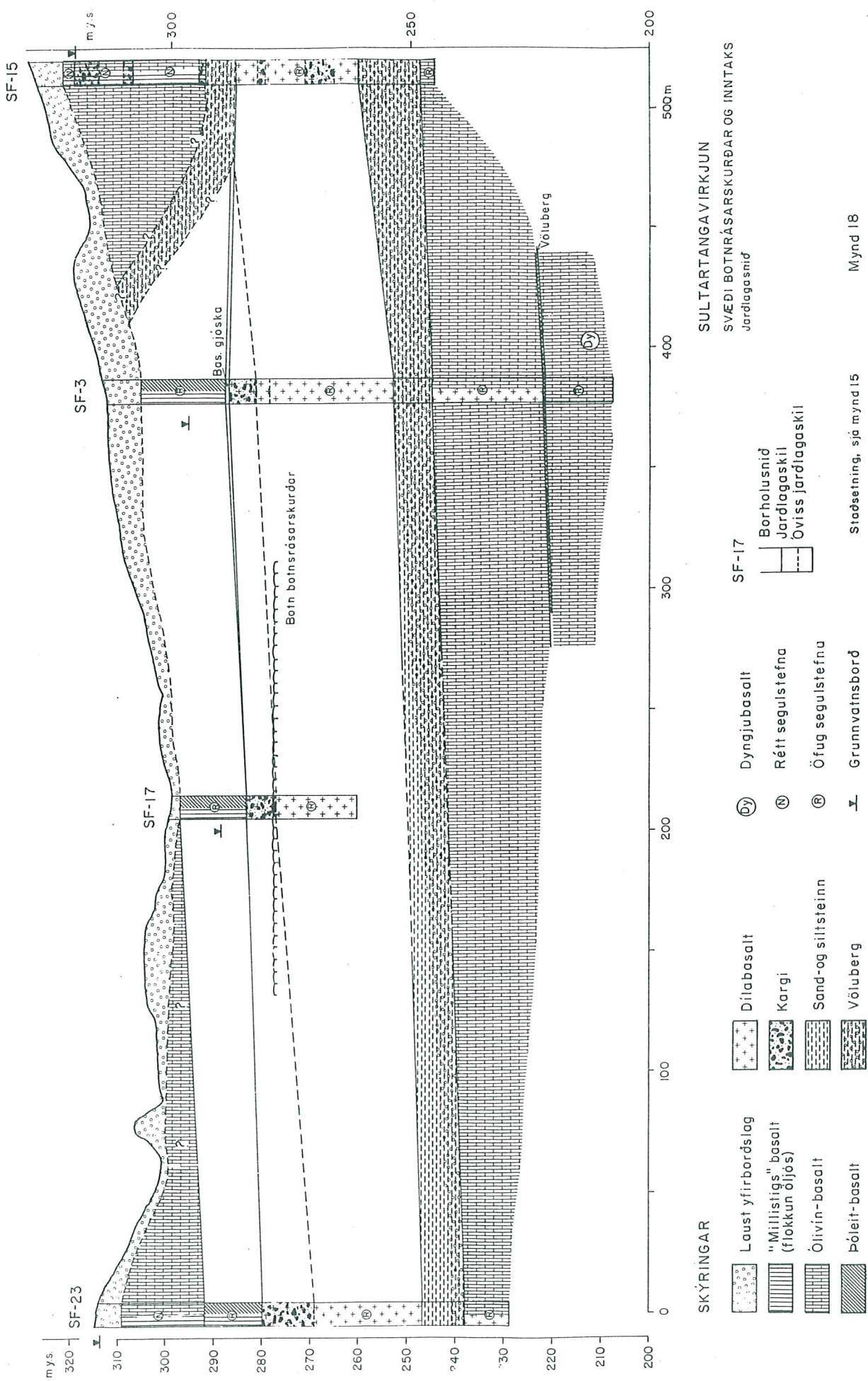

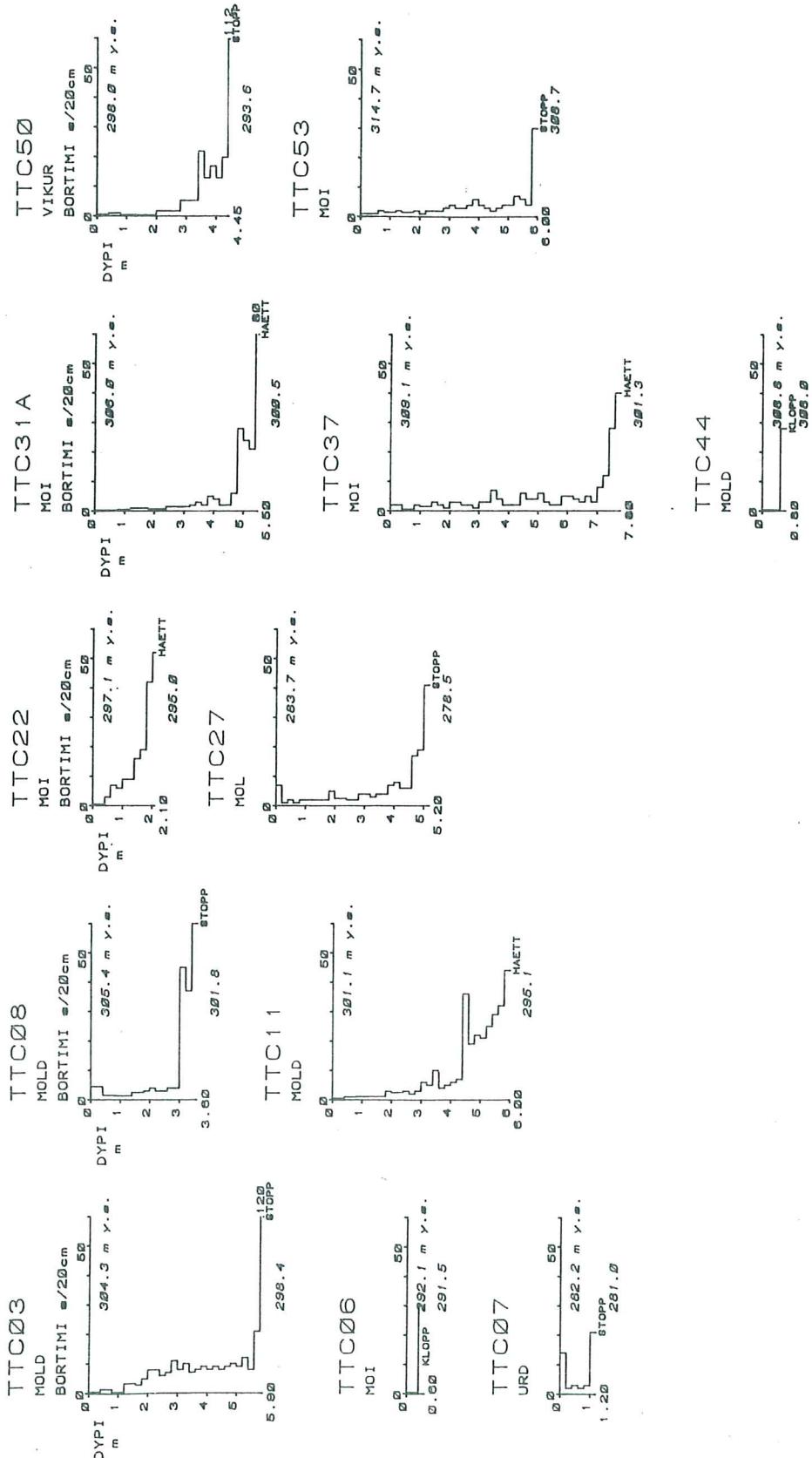
Jarðvegssýni — Soil samples

SULTARTANGAVIRKJUN
inndóð af borholu SF-3, SF-23 og SF-17
Staðsettning síð mynd 15
Kýrkingar síð mynd 18

Wend 17

VOD-MJ-838 MG
81-12-1495
SULTARTANGAVIRKJUN
SANDAFELL TTC COBRASNID
STADSETNINGAR SJA MYND NR. 15

ORKUSTOFNUN
VATNSORKUDEILD
81.12.10 MG

LOFTBORSHOLUR A STIFLUST.

HNITALISTI
Hnitakerfi: Lambert
BLAD 01

X-hnit (m)	Y-hnit (m)	Hæð (m)	Nafn Punkts	dspí	botn- koti	hæð a röri
570811,5	409614,8	298,0	PH47	18,4	279,6	298,87
570916,3	410080,1	292,9	PH48	22,0	270,9	293,21
571063,0	410035,4	295,5	PH49	11,5	284,0	295,91
571150,5	409967,6	294,7	PH50	20,5	274,2	295,23
571429,8	409930,7	295,6	PH51	23,0	272,6	295,18
571296,2	410137,2	294,8	PH52	20,2	274,6	295,33
571445,0	410297,8	293,8	PH53	22,7	274,1	297,44
571437,1	410372,1	291,5	PH54	17,0	274,5	
571424,6	410338,8	291,7	PH55	11,5	280,2	292,03
571802,4	410526,8	291,9	PH56	30,3	261,6	292,41
572276,8	410651,1	291,3	PH57	32,5	258,8	291,92
572844,4	410790,9	289,4	PH58	31,0	258,4	290,02
573281,3	410912,4	283,1	PH59	28,0	260,1	288,65
573618,3	410970,6	290,8	PH60	32,5	258,3	291,52
573528,9	410964,3	288,2	PH61	31,0	257,2	289,11
573363,5	410931,8	288,6	PH62	31,7	256,9	289,28
573195,9	410888,4	288,8	PH63	29,5	259,3	
573711,4	410966,5	288,9	PH64	32,1	256,8	289,23
573771,3	410964,3	288,5	PH65	31,5	257,0	
573822,9	410960,9	288,4	PH66	32,5	255,9	
571371,4	410221,6	295,5	PH67	22,1	273,4	296,12
571219,3	410055,1	296,3	PH68	19,4	276,9	
571267,1	409930,5	294,2	PH69	17,5	276,7	
570976,9	409792,0	294,6	PH70	23,5	271,1	
571023,2	410001,6	295,0	PH71	17,3	277,7	
570855,7	410014,8	295,8	PH72	17,5	279,3	296,24
571160,0	409988,7	296,2	PH73	10,0	286,2	
571271,0	410109,8	294,5	PH74	19,1	275,4	
571265,8	410104,5	294,6	PH75	11,5	283,1	
571277,4	410116,6	294,8	PH76	17,5	277,3	
571286,2	410101,6	295,3	PH77	11,5	283,8	
571294,6	410094,7	295,7	PH78	6,3	289,4	
571312,5	410082,4	296,1	PH79	20,5	275,6	
571253,8	410091,5	295,1	PH80	9,2	285,9	
571303,8	410145,9	294,5	PH81	8,2	286,3	
571393,6	410243,1	296,3	PH82	8,4	287,9	
571473,1	410255,5	295,0	PH83	13,0	282,0	
571454,2	410232,3	294,3	PH84	11,0	287,3	
571427,9	410271,5	295,2	PH85	23,3	271,9	296,00
571386,3	410204,2	294,9	PH86	20,2	274,7	
571352,0	410147,2	295,2	PH87	19,6	275,6	
571275,6	410021,3	294,3	PH88	17,5	276,8	294,90
571236,8	409958,6	294,8	PH89	17,5	277,3	
571222,5	409934,6	294,3	PH90	5,5	288,8	
573079,4	410896,5	290,0	PH91	11,2	278,8	291,22
573082,7	410884,9	292,0	PH92	14,4	277,6	293,98

ORKUSTOFNUN
VATNSORKUDEILD
81.12.10 MG

KJARNABORHOLUR I SANDAFELLI

HNITALISTI
Hnitakerfi: Lambert
BLAD 02

X-hnit (m)	Y-hnit (m)	Hæð (m)	Nafn Punkts	athugasemdir
577760,3	410137,4	401,2	SF-1	
578964,6	409624,1	312,6	SF-2	
576272,4	410780,2	312,8	SF-3	
578560,6	409794,7	341,6	SF-4	
576769,2	410560,4	399,6	SF-5	
577442,7	409408,3	366,0	SF-6	
578052,6	408280,0	298,3	SF-7	
579115,8	409185,3	298,7	SF-8	
576824,6	409956,5	397,1	SF-9	
577320,4	410199,4	420,1	SF-10	
578082,0	410000,9	374,9	SF-11	
577170,9	410396,1	427,2	SF-12	
576519,5	410669,1	351,8	SF-13	
577573,2	410224,5	419,5	SF-14	
576393,9	410725,9	328,9	SF-15	
577847,1	410032,1	390,5	SF-16	
576119,4	410697,0	299,0	SF-17	
577010,1	409742,0	388,5	SF-18	
576674,7	410290,1	392,1	SF-19	
577420,0	409909,7	404,5	SF-20	.HAED RORS NU 405,1
577718,8	408808,7	328,6	SF-21	
578737,8	409646,1	330,0	SF-22	
576185,7	410492,8	315,1	SF-23	
577189,9	409258,3	340,9	SF-24	

ORKUSTOFNUN

VATNSORKUDEILD

81.12.10 MG

BOTNRAS OG INNTAK SANDAFELLI

COBRABORUN

SANDAFELL

BLAD 03

Hnitakerfi: Lambert X-hnit (m)	Hæd Y-hnit (m)	Hæd yfir- bords (m)	Nafn Punkts	Dypt holu (m)	Borad nidur i hæd (m)	Athugasemd serd Pesar hatt var áð bora
576174,1	410667,5	306,6	TTC01	3,90	302,7	STOPP
576156,1	410658,7	304,5	TTC02	3,80	300,7	HÆTT
576137,0	410649,5	304,3	TTC03	5,90	298,4	STOPP
576120,1	410636,9	302,1	TTC04	6,20	295,9	HÆTT
576102,9	410623,9	296,2	TTC05	3,20	293,0	FAST
576085,1	410609,2	292,1	TTC06	0,60	291,5	KLOPP
576061,3	410591,9	282,2	TTC07	1,20	281,0	STOPP
576170,7	410686,9	305,4	TTC08	3,60	301,8	STOPP
576151,6	410676,5	304,7	TTC09	4,10	300,6	STOPP
576131,6	410666,9	301,9	TTC10	2,50	299,4	STOPP
576111,0	410655,5	301,1	TTC11	6,00	295,1	HÆTT
576100,0	410645,3	295,9	TTC12	3,80	292,1	HÆTT
576074,2	410629,9	290,0	TTC13	1,20	288,8	KLOPP
576167,3	410707,8	303,6	TTC14	3,00	300,6	STOPP
576147,4	410697,6	302,6	TTC15	3,30	299,3	HÆTT
576129,1	410685,3	301,4	TTC16	2,30	299,1	STOPP
576108,8	410679,0	298,2	TTC17	2,40	295,8	HÆTT
576090,2	410667,5	294,9	TTC18	0,90	294,0	KLOPP
576133,8	410730,0	301,2	TTC19	2,10	299,1	STOPP
576144,3	410719,0	300,5	TTC20	1,80	298,7	STOPP
576124,0	410709,7	298,9	TTC21	1,70	297,2	HÆTT
576103,7	410699,4	297,1	TTC22	2,10	295,0	HÆTT
576160,8	410750,7	298,7	TTC23	2,40	296,3	STOPP
576142,0	410740,4	297,0	TTC24	1,10	295,9	FAST
576122,2	410730,8	296,4	TTC25	1,10	295,3	KLOPP
576153,1	410802,6	284,5	TTC26	2,10	282,4	STOPP
576148,4	410830,4	283,7	TTC27	5,20	278,5	STOPP
576176,2	410645,4	307,2	TTC28	3,60	303,4	STOPP
576136,8	410623,6	304,0	TTC29	4,80	299,2	FAST
576102,7	410595,6	293,6	TTC30	1,45	292,2	STOPP
576177,4	410623,1	307,6	TTC31	5,50	302,1	STOPP
576158,4	410614,4	306,0	TTC31A	5,50	300,5	HÆTT
576141,1	410600,8	300,6	TTC32	1,00	299,6	GRJOT
576123,9	410586,2	295,8	TTC33	1,10	294,7	KLOPP
576105,6	410572,1	292,8	TTC34	2,30	290,5	KLOPP
576181,3	410595,8	303,7	TTC35	1,50	302,2	STOPP
576161,1	410585,4	301,4	TTC36	1,20	300,2	GRJOT
576179,8	410573,2	309,1	TTC37	7,80	301,3	HÆTT
576157,5	410571,1	306,2	TTC38	6,30	299,9	HÆTT
576180,4	410550,1	303,9	TTC39	1,90	302,0	HÆTT
576158,4	410552,0	300,2	TTC40	1,50	298,7	HÆTT
576135,1	410546,5	297,2	TTC41	1,70	295,5	HÆTT
576111,5	410541,1	293,0	TTC42	1,30	291,8	GRJOT
576090,8	410536,7	290,0	TTC43	1,45	288,5	STOPP
576183,1	410526,9	308,8	TTC44	0,80	308,0	KLOPP
576160,2	410524,4	304,8	TTC45	1,70	303,1	STOPP
576138,1	410521,3	299,4	TTC46	2,50	296,9	STOPP
576115,5	410518,0	295,5	TTC47	1,70	293,8	STOPP
576094,0	410514,8	0,0	TTC48	1,40	0,0	STOPP
576094,7	410492,4	293,0	TTC49	3,10	289,9	KLOPP

ORKUSTOFNUN

VATNSORKUDEILD

81.12.10 MG

BOTNRAS OG INNTAK SANDAFELLI

COBRABORUN

SANDAFELL

BLAD 04

Hnitakerfit	Lambert	Hæð sfir- bords	Nafn punkt	Dypt holu	Borad nidur i hæð	Athusasemd serd þesar hætt var áð bora
X-hnit (m)	Y-hnit (m)	(m)		(m)	(m)	
576116,1	410491,4	298,0	TTC50	4,45	293,6	STOPP
576140,7	410497,4	306,6	TTC51	4,15	300,4	HÆTT
576165,9	410494,1	312,9	TTC52	5,30	307,6	HÆTT
576182,0	410494,2	314,7	TTC53	6,00	308,7	STOPP
576120,5	410607,7	297,7	TC01	3,30	294,4	FAST
576155,9	410633,7	305,7	TC02	4,90	300,8	STOPP

VIÐAUKİ 1.

Jarðfræðilegt yfirlit og jarðsaga.

JARÐFRÆÐILEGT YFILIT OG JARDÞAGA

Jarðfræðilegt yfirlit

Með tilliti til mikils aldursmunar má skipta jarðögum á svæðinu í two meginflokk, þ.e. annars vegar í grunnbergsmýndun og hins vegar í síðjökul- og nútíma myndun. Jarðtæknilega séð er oft verulegur munur á þessum myndunum t.d. hvað varðar lekt, brotstyrk, o.s.frv.

Grunnbergsmýndunin kemur fram á yfirborði í nálægum fjöllum og fellum eins og Sandafelli, en aldur jarðlagar Þær er í kringum ein milljón ár. Sandafellið er að mestu uppbyggt úr basalt- og setlögum.

Enda þótt jarðmyndanir frá síðjökul- og nútíma séu nátengdar að því er varðar aldur, eru þær að mörgu leyti ólíkar. Eðlilegt virðist því að skipta þessum jarðmyndunum í tvennt í nánari lýsingu.

Síðjökultímamýndunin samanstendur einkum af jökulruðningi og vatnaseti sem hlóðst upp fyrir u.p.b. 10-15 þúsund árum. Upprunaleg kornastærð í þessari myndun er aðallega silt, sandur og möl ásamt hnallungum. Víða hefur þessi myndun náð verulegri samlímingu og er orðin að setbergi. Þær sem þessi myndun er á yfirborði (ekki kaffærð undir þykkum lögum yngri myndana) eru efstu 1-2 metrarnir ósamldir eða illa samldir. Síðjökultímamýndunun liggar yfirleitt sem þunn kápa á grunnbergsmýnduninni. Í hjöllum svo og í lægðum í grunnberginu nær þykkt hennar tugum metra, en algengt er að þykkt síðjökultímamýndunar sé nokkrir metrar.

Elsti hluti nútíma myndunarinnar er um 10.000 ára en upphleðslan er enn í gangi. Hún er fyrst og fremst samsett úr hinum viðáttumiklu Tungnaárhraunum og lausum setlögum.

Tungnaárhraunin hafa viðast runnið hvert ofan á annað og þá eru oft misþykk laus setlög á milli hraunlaganna, oft nefnd millilög. Vestan og sunnan Sandafells er upphleðslunni svo háttar. Á fyrirhuguðu stíflustæði og nágrenni og milli Búðarháls, Fitjaskóga og Skúms-tungna hefur aðein eitt hraunlag runnið yfir þykkt laust vatnaset (ár- og lónaset). Hraunin eru afar misþykk eða allt að 30 m.

Algeng ásýnd Tungnaárhrauna á Sultartangasvæðinu er þannig, að neðst er gjallkenndur botnkargi. Þykkt hans er afar óregluleg eða á bilinu nokkrir cm til nokkrir metrarr. Þá tekur yfirleitt við þéttur kjarni hraunsins, stuðlaður eða kubbaður, en blöðrur vaxa er ofar dregur. Þétti kjarninn er venjulegast þykkasti hluti hraunsins nema til jaðranna og líklegast kringum gervigíga þar sem þeir eru á sínum upprunalega stað. Efst tekur síðan við yfirborðskargi hraunlagsins, sem er gerður úr gjalli, bombum, þéttum hraunblokkum og steinum. Yfirleitt er þykkt hans nokkrir m nema þar sem gervigígar eru og við hraunjaðar en þar nær karginn víða 5-10 m þykkt. Karginn er algjörlega ósamlímdur og lekur.

Lausu setlögin skiptast í vatnsborið efni (ár- og lónaset), sem er t.d. tugir metra að þykkt undir hrauninu THi milli Búðarháls, Fitja-skóga og Sandafells og fokborið efni (gjóska, fokmold og foksandur). Þessi setlög tvinnast viða inn í hraunlagastaflann og liggja ofan á honum.

Nútímagamyndunin hefur þannig fyllt upp miklar lægðir í grunnbergsmynduninni og skapað flatneskjuna sunnan, vestan og austan Sandafells.

Að því er varðar upphleðslu og uppruna eru fyrrgreindar myndanir mjög svipaðar. Það sem skilur milli þeirra er aldurinn. Með tímanum fergist og límist lausa setið í setberg og nútímahraunin, eða einkum kargi þeirra, fyllast af leir og holufyllingum og verða þannig minna gegndræp og að samlímu og jafnvel hörðu bergi.

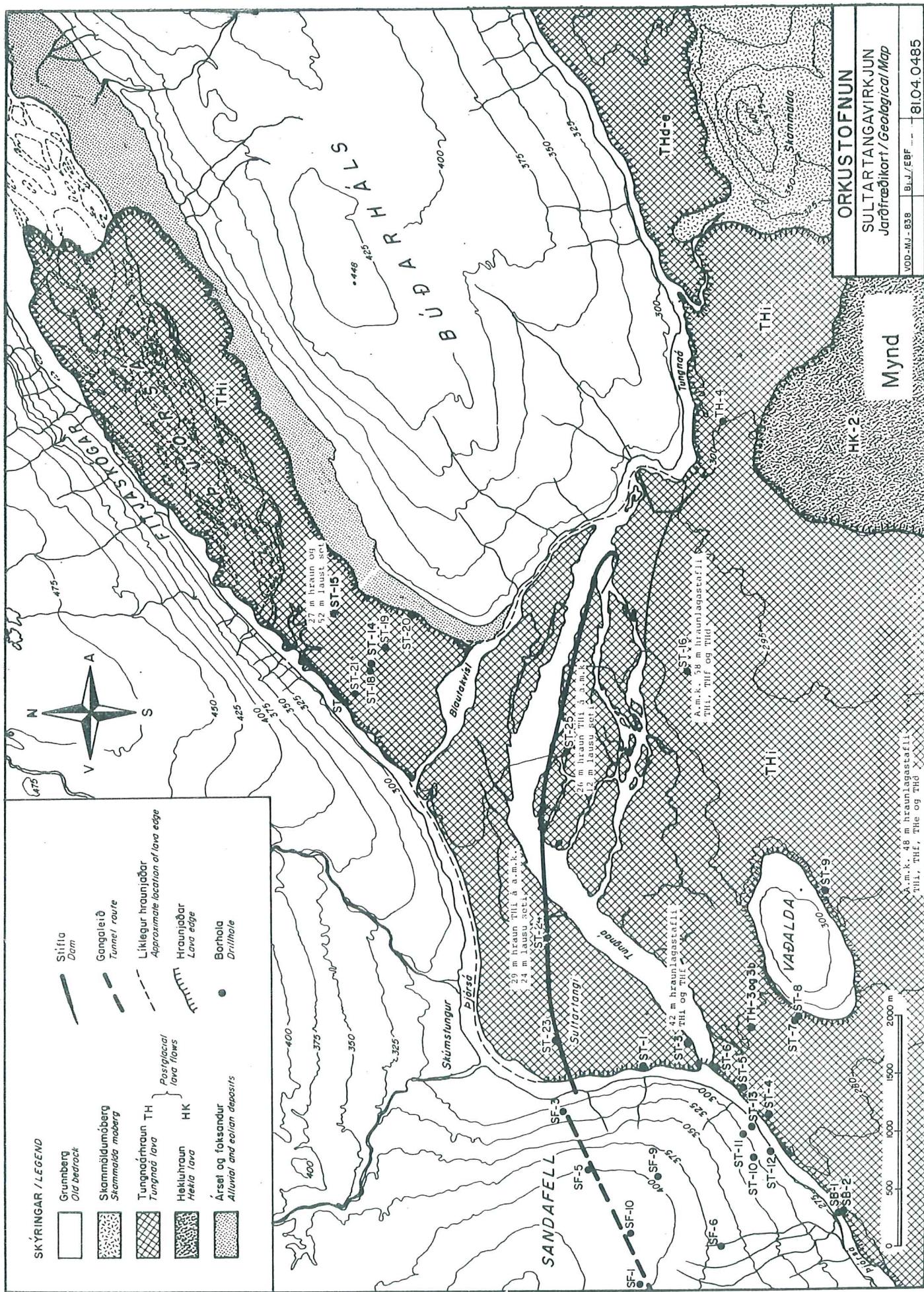
Jarðlagaskipan og jarðsaga

Eins og fyrr getur má skipta jarðögum á svæðinu í two meginflokk, þ.e. annars vegar í grunnbergsmyndun og hins vegar í síðjökul- og nútímagamyndun. Jarðög, sem snerta stíflustæðið og nágrenni þess tilheyra fyrst og fremst þeirri síðarnefndu eða nútíahluta hennar (sjá meðfylgjandi jarðfræðikort). Hér verður því einkum rakin sú jarðsaga, sem tengist þeirri myndun eins og hún kemur fyrir sjónir í ljósi undangenginna rannsókna.

Þegar og á meðan jöklull hopaði af svæðinu sá vatnið fyrst og fremst um það rof og þá upphleðslu eða tilfærslu á því efni, sem jöklullinn hafði mulið úr yfirborðsberglogunum (grunnberginu) og klínt utan á berggrunnin, sbr. síðjökultímamýndun. Upphleðsla nútímagymundunarinnar

tekur síðan við (miðað er við að Nútími hefjist fyrir u.p.b. 10.000 árum, sbr. hugtakið nútímanyndun). Þá hlaðast upp laus loft- og vatnsborin setlög ásamt hinum viðáttumiklu Tungnaárhraunum. Tungnaárhraunin, sem eiga upptök sin á Heljargjár- og Vatnaöldusvæðinu (nú eru þekkt 10 slík hraun, TH_{a-k}) komu nú til sögunnar. Þau runnu inn á svæðið fyrir sunnan Sultartanga, en meginfarvegur þeirra var í gegnum sundið milli Stóra-Melfells og Dyngja og áfram til vesturs milli Valafells og Vaðoldu og þaðan í átt að Búrfelli. Eftir því sem hraununum fjölgæði dró úr því landslagi sem jökull og vatn höfðu sorfið í berggrunninn en við það urðu farvegir hraunanna óstöðugri eða óljósari. Þannig nær hraunið TH_d að flæmast það mikið til norðurs að það nær inn á svæðið austan Vaðoldu, sbr. borhola ST-16 á jarðfræðikorti. Samfara hraunaupphleðslunni á svæðinu fyrir sunnan Sultartangasvæðið hækkaði landið og mynduðust stíflur eða gildrur þar sem vatnaset hlóðst upp. Þannig myndaði hraunið TH_f, sem er um 15 m þykkt (sbr. borhola TH-3b milli Sandafells og Vaðoldu og ST-16 milli Vaðoldu og Búðarháls), jafndjúpa setgildru á Sultartangasvæðinu. Þegar hér var komið sögu var hin jarðfræðilega mynd á Sultartangasvæðinu þannig, að hraunjaðar Tungnaárshraunsins TH_f náði eitthvað norður fyrir borholu ST-3, sem er syðst í Sultartanga og borholu ST-16 sunnan Tungnaár og austan Vaðoldu. Hraunjaðarinn TH_f er því sunnan við fyrirhugaða stíflu. Á Sultartangasvæðinu, þ.e. milli Sandafells, Fitjaskóga og Búðarháls, höfðu þegar hlaðist upp þykk setlög. Nú höfðu enn skapast skilyrði til aukinnar setlagamyndunar þar sem fyrir framan jaðarinn á þessu 15 m þykka hrauni TH_f myndalist jafndjúpt lón, sem árframburður fyllti smám saman. Þannig hlóðust nú upp efstu u.p.b. 15 metrar setlagastaflans, sem hefur náð a.m.k. 52 m heildarþykkt sbr. borholu ST-15. Þannig er líklegt að þetta siltlagið ("hvarfleir"), sem kom í ljós við borun á ST-14, 15, 19 og 24 eigi rætur að rekja til fyrsta hluta þeirrar setmyndunar, sem fylgdi í kjölfar þessa nýja lóns. Ofar í þessari setlagasyrpu verða kornastærðirnar grófari og við tekur sandur og allra efst möl og sandur, sem bendir til þess að þá sé setlagappa-hleðslunni lokið og lónsvæðið orðið að samfelldu og viðáttumiklu áraurasvæði þar sem þjórsá hefur flæmst um og líklegast Tungnaá einnig. Þannig hefur hin jarðfræðilega mynd verið fyrir u.p.b. 3000 árum, þegar hraunið TH_i rann yfir Sultartangasvæðið, en upptök þess voru á Vatnaöldusvæðinu. Landhækjun samfara upphleðslu eldri hrauna, en hraun úr Heklu áttu þar einnig hlut að mál, var orðin það milil að hraunið TH_i rann með fullum þunga inn á áraurasvæðið milli Sandafells og Búðarháls og inn eftir dalnum milli Fitjaskóga

og Búðarháls, sjá jarðfræðikort. Þar sem hraunið rann út á setlagastaflam og áraurasvæðið urðu miklar gufusprengingar og þar af leiðandi mynduðust gervigígar og hraundrýli, einkum þar sem verulegur vatnsagi var fyrir hendi, en hann hefur að sjálfsögðu verið breytilegur á svæðinu. Áætla verður, miðað við fyrrgreindar aðstæður, að gufusprengingar og þar af leiðandi gervigígamyndun hafi verið í gangi á svæðinu bæði meðan hraunið var að renna yfir svæðið og þegar um fór að kyrrast hvað viðvíkur hraunrennslinu. Þannig hafa margir gervigígahraukarnir flotið frá upphleðslurásunum í hrauninu en aðrir orðið eftir á sínum upprunalega stað. Ennfremur er líklegt að síðbúnari gervigígamyndun, þ.e. þar sem gervigígahraukarnir eru á staðnum, sé gropnari og þar megi því vænta lekaleiða. Hraunið hefur því orðið fyrir verulegum vatnsáhrifum sem skýra mjög sprunginn og kubbaðan kjarna úr borholum á svæðinu. Ennfremur sýna boranir staðbundin karga- eða gjallþykkildi í botnhluta hraunsins. Eftir þennan jarðsögulega viðburð sem höfðar aðallega til stíflustæðisins flæmdust Þjórsá og Tungnaá yfir hraunið í leit að nýjum farvegum. Í þeirri leit sinni settu þær af sér silt, sem karginn síði úr þannig, að hann er almennt í mestum mæli í efsta hlut kargans, en dregur snarlega úr honum með dýpi. Þar sem yfirborð hraunsins er afar mishæðótt á þetta einkum við um lægðirnar. Hærri og hæstu hlutar hraunsins hafa þannig frekar sloppið við ágang vatns og þar af leiðandi þéttингarmátt þess. Hér er einkum átt við gervigígana. Jafnframt siltinu báru árnar fram sand og möl yfir stærsta hluta hraunsins á Sultartangasvæðinu (stíflu- og lónastæðinu). Þessu til viðbótar er töluvert um loftborið efni (fokmold, foksandur og gjóska) á staðbundnum svæðum. Þykkt þessa lausa setlags er breytileg, oftast á bilinu 1-2 m. Gervigígar og hraundríli eru nánast laus við þessa setkápu. Upphleðsla og rof á þessu seti er enn í fullum gangi. Milli Búðarháls og Fitjaskóga flæmist Þjórsá yfir svæðið í vorleysingum. Efni þetta fýkur síðan af aurasvæðinu og út á Sultartangann.

VIÐAUKI 2

Gæðamat á jarðlögum botnrásarskurðar.

GÆÐAMAT Á JARÐLÖGUM BOTNRÁSARSKURÐAR

Þrjú jarðlög eru metin (reyndar eru jarðlögin einungis tvö því að gjallkarginn fylgir hraunlögnum fyrir ofan og neðan og telst ekki sjálfstæð myndun, hann fær þó sjálfstæða einkunn vegan gerólikra bergtæknilegra eiginleika).

Kjarna úr þremur borholum má nota til að meta jarðlögin sem skurðurinn sker, SF-3, SF-17 og SF-23.

Efsta lagið í skurðinum er basaltlag sem nær niður að u. þ.b. 283 m.y.s. 12-18 m þykkt í holunum. Lagið er stórstuðlað og heillegt. Því hefur verið gefin einkunn í tveimur holum, SF-17 og SF-23. Í SF-17 er niðurstaðan þessi:

betra mat	$\frac{78}{9}$	$\frac{2,5}{1}$	$\frac{0,66}{1}$	14	gott
verra mat	$\frac{78}{12}$	$\frac{2,5}{2}$	$\frac{0,66}{2,5}$	2,2	lélegt

Meðaltalið er rúmlega $\frac{8}{-}$ sem er á mörkum umsagnanna þolanlegt og gott.

Í SF-23 er einkunnin dulítið hærri, meðaltalið þar er $\frac{10}{-}$, þar er bergið mjög heillegt, RQD 93%.

Undir basaltlaginu er gjallkargi um 6-11 m þykkur í holunum þremur. Lag þetta lendir í veggjum skurðarins og botni hans að hluta. Í SF-17 er eftirfarandi lýsing gefin á laginu: "Frá 15,2 m til 21,8 m dýpis er bergið kargakennt, yfirleitt mjög mikið brotið eða kurlað, 7 bútar eru lengri en 10 cm. á bilinu. Ekki er á hvítra manna færi að draga leiðarlínu á kjarnann. Karginn er mjög leirfylltur (ljósbrúnn leir, silt og sandur). Því er erfitt að sjá hvort sprungur eru gamlar eða M-sprungur (M-spr. eru sprungur myndaðar við borun og meðhöndlun kjarnans). Sennilega er mikill meirihluti M-sprungur."

Einkunnir eru:

betra mat	$\frac{13}{12}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{0,66}{1}$	0,7	mjög lélegt
verra mat	$\frac{13}{15}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{0,66}{2,5}$	0,15	mjög lélegt

Meðaltalið er um $\frac{0,4}{-}$ mjög lélegt.

Í hinum holunum er einkunnin svipuð eða heldur lægri:

SF-3 0,35 en SF-23 0,4.

Neðsta lagið er dílabasalt, sem lendir í botni skurðarins á kafla. Lagið betta er heldur meira brotið en efra basaltið, sennilega smástuðlaðra. Hér er samt hið ágætasta berg á ferðinni. Einkunnir eru sem hér segir:

SF-17	betra mat	$\frac{68}{9}$	$\frac{2,5}{1}$	$\frac{0,66}{1}$	12	gott
	verra mat	$\frac{68}{12}$	$\frac{2,5}{2}$	$\frac{0,66}{2,5}$	2	lélegt

Meðaltalið er 7 þolanlegt.

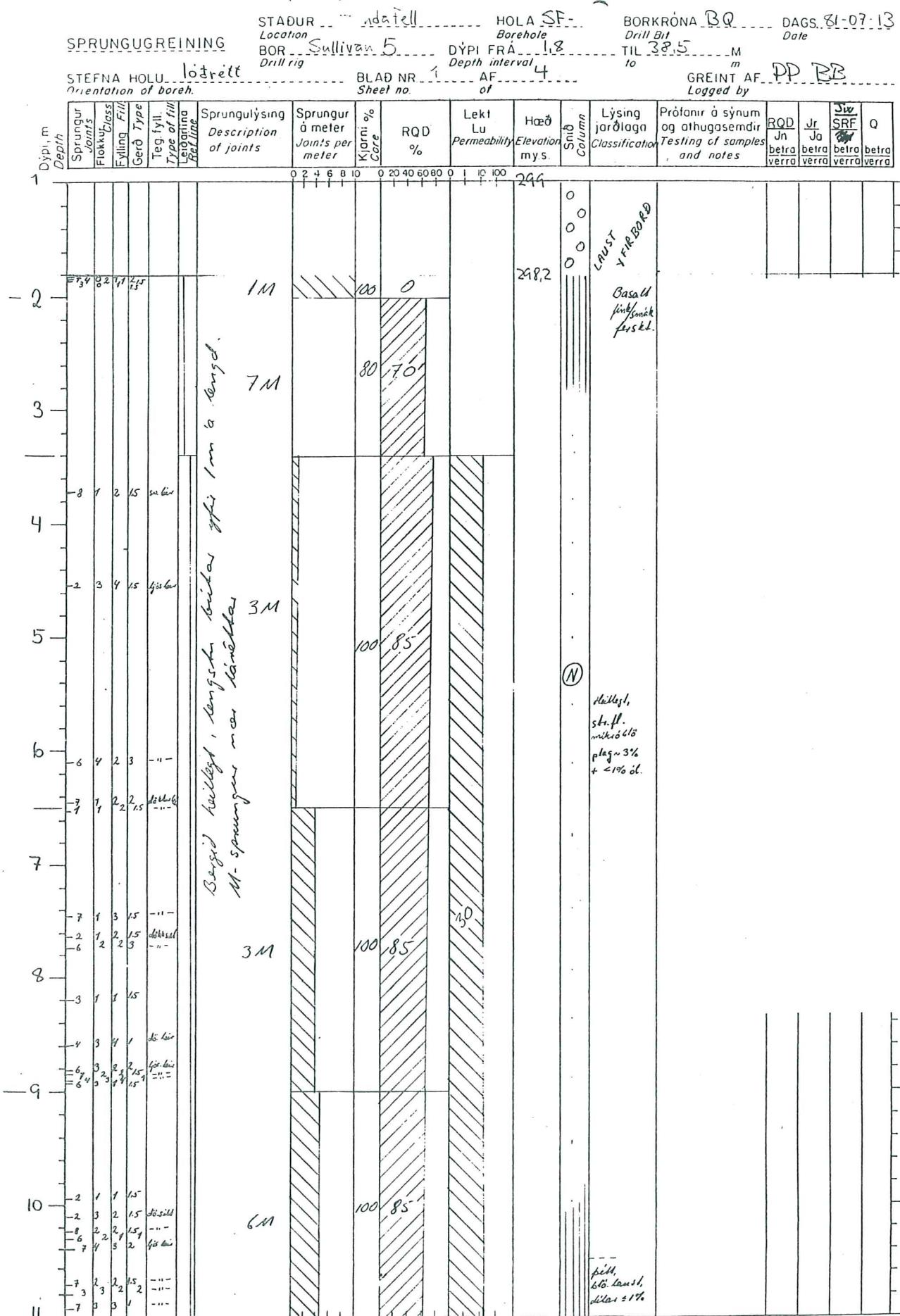
Svipaðar einkunnir eru í hinum holunum:

SF-3 6 þolanlegt, SF-23 10,6 gott.

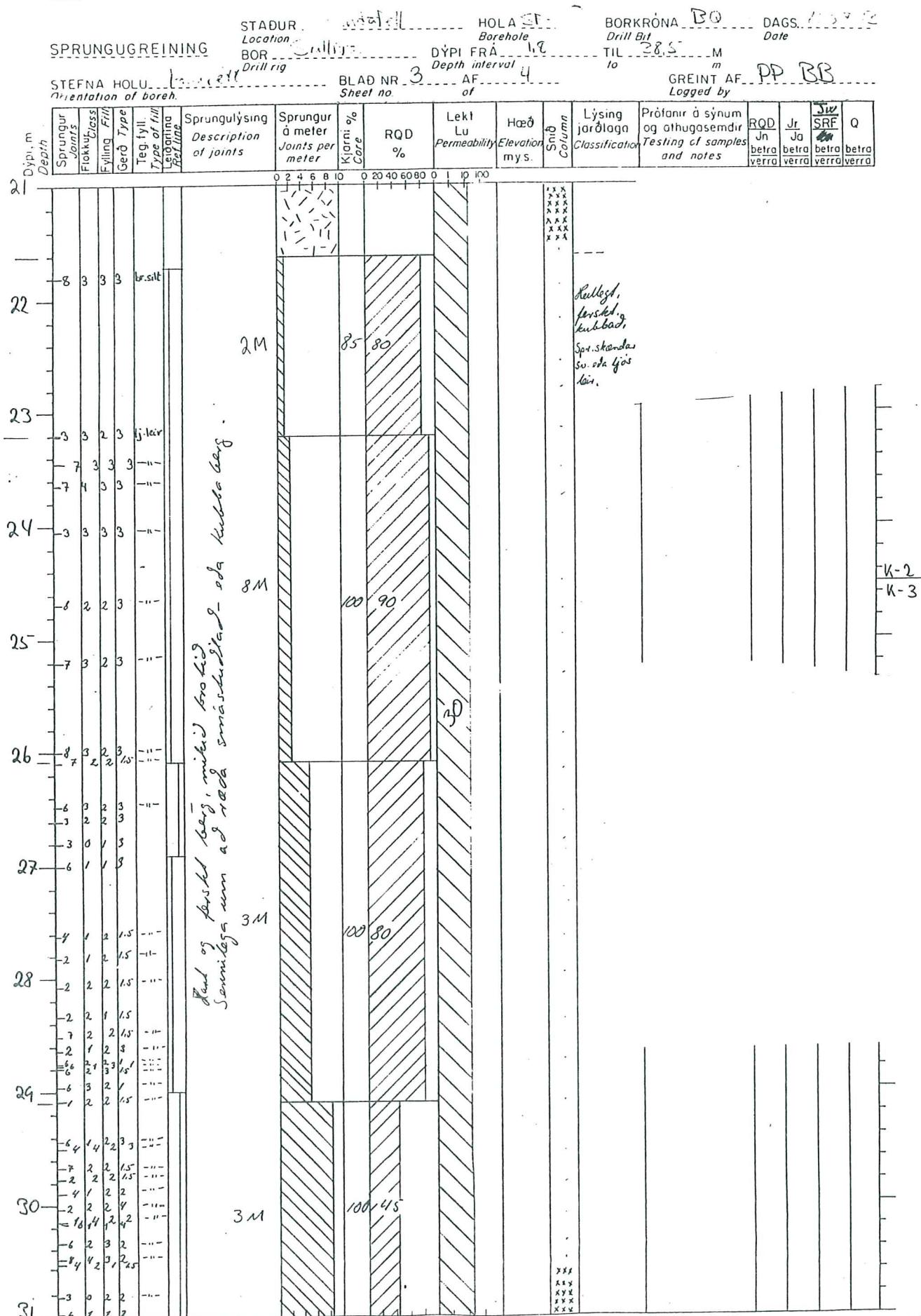
Í holu SF-3 er 0,7 m þykkt gjóskulag ofaná karganum.

Gjóska þessi fær sömu einkunn og gjallkarginn.

VOD-MJ-900-BAH
8106 0745 - EBF

VOU-MJ-2000-BAR
8106 0745 - EBF

VÍÐAUKI 3

Grunnvatnsmælingar í borholum 1981.

ORKUSTOFNUN
Vatnsorkudeild

GRUNNVATNSMÆLINGAR
I BORHOLUM

Mælt:
Unnið: MG
1981

SULTARTANGI

Dags, mæl- indar	PH10A	PH10B	PH11	PH12	PH13	PH14	PH15A	PH15B	PH16	PH18	PH19	PH20B	PH21
05.28			288.90	288.76	287.76	285.81	286.39	285.98	284.05	Purr	283.82	284.00	286.08
06.08	288.80	288.10	287.97										
06.12	288.54	287.99	287.83	287.40	286.68	284.91	285.59	285.10	283.87	Purr	283.86	284.04	285.43
06.24									284.79		283.76		285.19
07.11	288.23	287.69	287.58	287.13	286.37	284.47	285.12	284.52			283.51	283.63	284.96
07.29					286.83								
08.21	288.20	287.59	287.79			286.01	283.96		Purr		283.21	283.22	284.44
09.21	287.90	286.95	286.91	286.29	286.25	283.16	Purr			Purr	282.56	282.62	283.71

ORKUSTOFNUN
Vatnsorkudeild

GRUNNVATNSMÆLINGAR
I BORHOLUM

Mælt:
Unnið: MG
1981

SULTARTANGI OG NAGRENNI

Dags, mæl- indar	PH22	PH23	PH25	PH26	PH27	PH28	PH29	PH30	PH31	PH32	PH33	PH34	PH35
05.23										285.44			
05.28	282.62	282.64	283.06	282.99	283.38	283.74	283.82	284.19		284.13	286.05		
05.29												287.23	287.03
06.08						284.09							
06.12	282.40	282.77	283.14	283.21	283.46	284.04	283.77	283.84	284.86	284.85	285.15		
06.14												286.30	286.24
06.24	282.47	282.68	283.05	283.03	283.25	283.83	283.52	283.57	284.58	284.48	284.85	286.13	285.99
07.11	282.23	282.44	282.84		282.99	283.57	283.26		284.32	284.34	284.63		
07.13												285.92	285.70
07.29	282.20	282.35			282.81		283.06				284.37		
07.81					Purr								
08.21	281.95					282.46	283.12	282.84		283.83	284.04	285.09	
08.24				282.52									285.00
09.21	281.59				Purr	281.93	282.50	282.28	Purr	Purr	283.05	283.17	
09.25												283.70	283.99

ORKUSTOFNUN
Vatnsorkudeild

GRUNNVATNSMÆLINGAR
I BORHOLUM

Mælt:
Unnid: MG
1981

SUNNAN TUNGNAAR

Dags. mæl- indar	PH36	PH37	PH38	PH39	PH40	PH41	PH47	PH50	PH51	PH52	PH56	PH57	PH58
05.29	287.23	283.86		284.40	285.62	282.75							
06.14	286.73	287.20	284.60	284.26	285.24	282.82							
06.24	286.54	286.83	284.53	283.97	285.08	282.51							
07.13	286.18	285.00	283.72	283.54	284.90	281.97							
07.26		285.97											
08.23					281.15								
08.24	285.36												
08.25		285.01	282.66	282.40	284.61			280.02	281.00	276.83	283.72	282.02	284.01
09.25		284.20											285.14
10.02					Purr								
10.02		283.81	281.53	281.35	284.25			280.77	276.23	283.33	280.95	282.81	
10.04					279.99								

ORKUSTOFNUN
Vatnsorkudeild

GRUNNVATNSMÆLINGAR
I BORHOLUM

Mælt:
Unnid: MG
1981

SUNNAN TUNGNAAR

Dags. mæl- indar	PH59	PH60	PH61	PH62	PH67	PH72	PH85	PH88	PH91	PH92
08.24	284.97	Purr	284.91	Purr				285.69	285.92	
08.25					281.08	286.59	279.87	280.57		
09.25	283.92	Purr	Purr	Purr				284.52	284.75	
10.02					280.64	285.58	279.25	280.45		

ORKUSTOFNUN
Vatnsorkudeild

GRUNNVATNSMÆLINGAR
I BORHOLUM

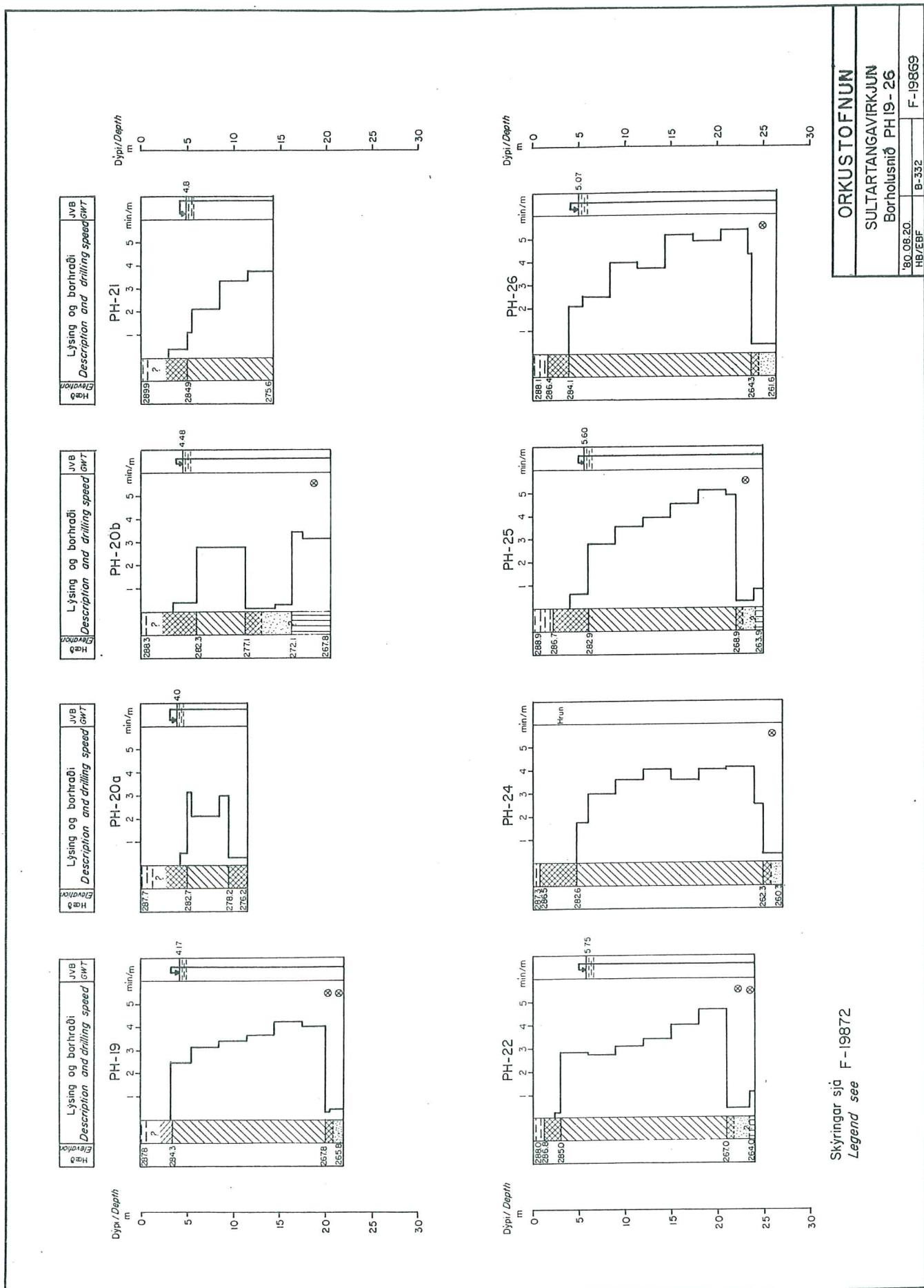
Mælt:
Unnild: MG
1981

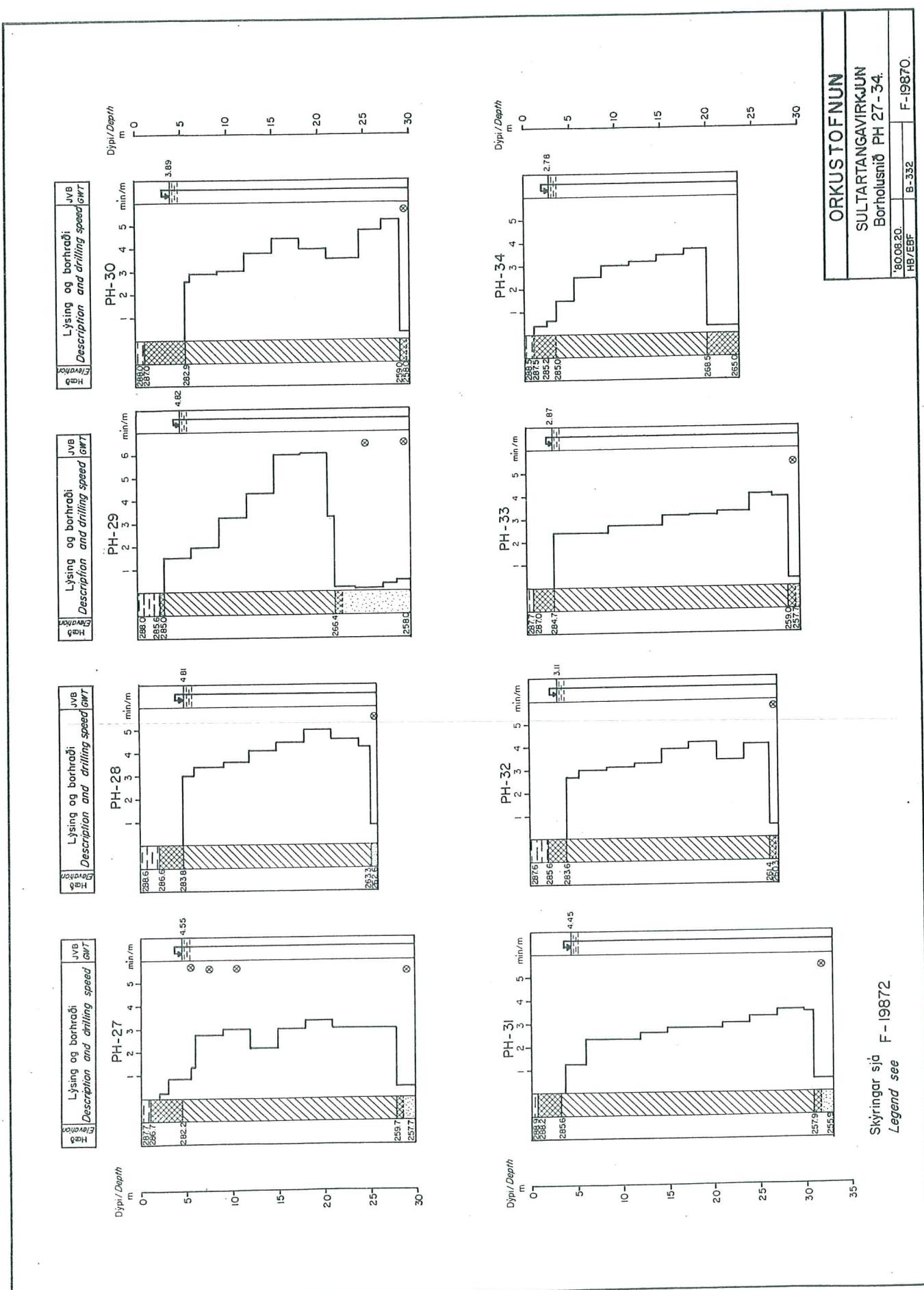
SULTARTANGI OG NAGRENNI

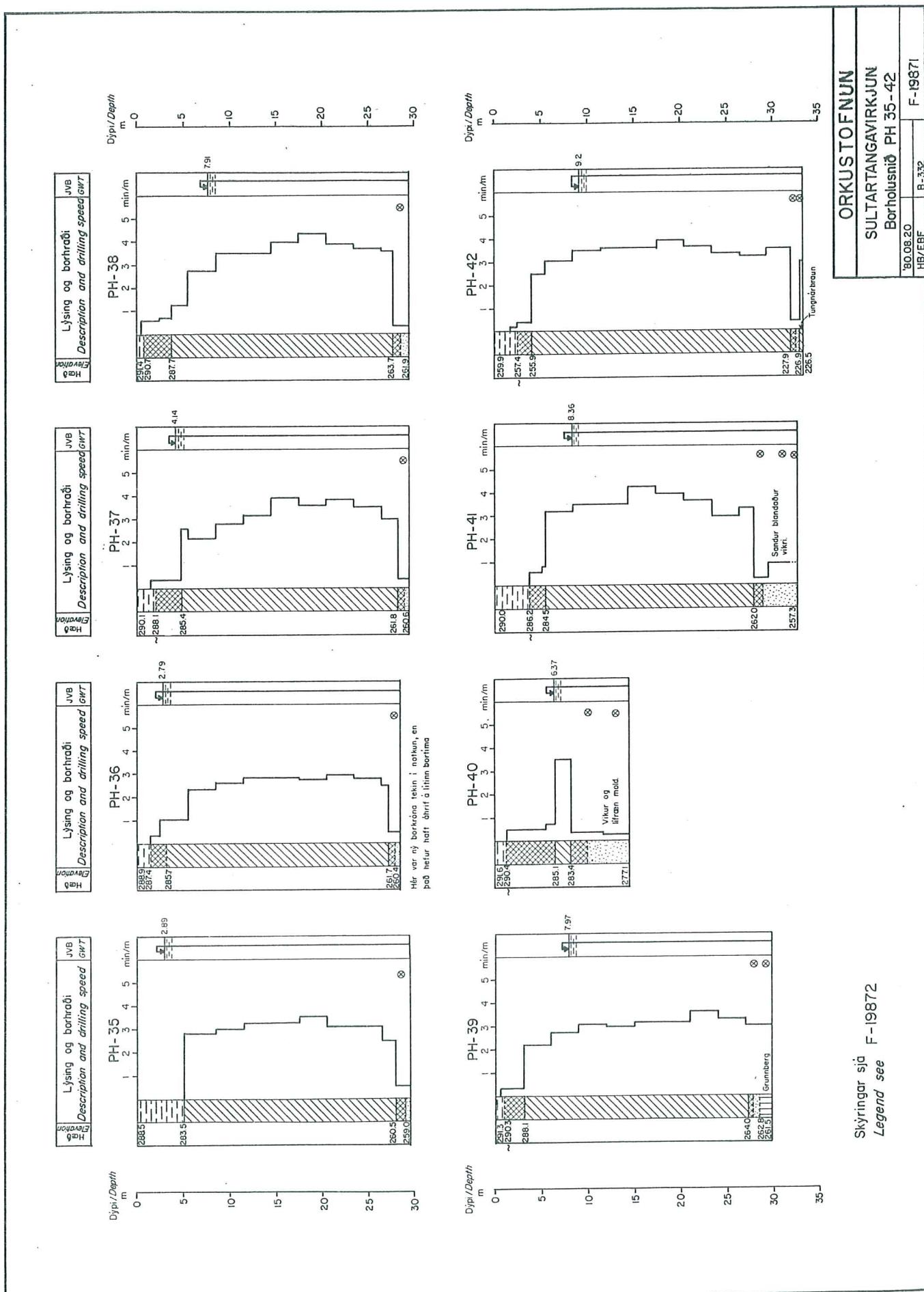
Dags- mæl- ingar	HEITI HOLU/GRUNNVATNSBORD m.y.s.										
	ST01	ST03	ST15	ST17	ST19 1"	ST19 2"	ST20A	ST20B	ST21	ST23	ST24
01.01	276,95		288,04								
05.28	278,55	275,13			289,87	286,94	289,89	289,88	289,71	282,62	284,83
05.29			289,63								
06.08	277,96	275,05		289,45		286,08	288,87	288,87	287,57	282,89	284,42
06.12	277,95	274,99		288,32	289,02	285,99	288,62	288,71	288,40	282,86	284,36
06.24	278,10	274,97							282,72	284,07	
07.11	277,91	274,76		288,21	288,35	285,65	288,34	288,33	288,23	282,49	283,85
07.29					289,09	285,56					283,64
08.21	277,70	274,20		288,26	288,31	285,43	288,27	288,71	287,24	281,98	283,47
09.21	280,30	273,94		287,88		285,10	288,02	287,97	287,20	281,54	282,66

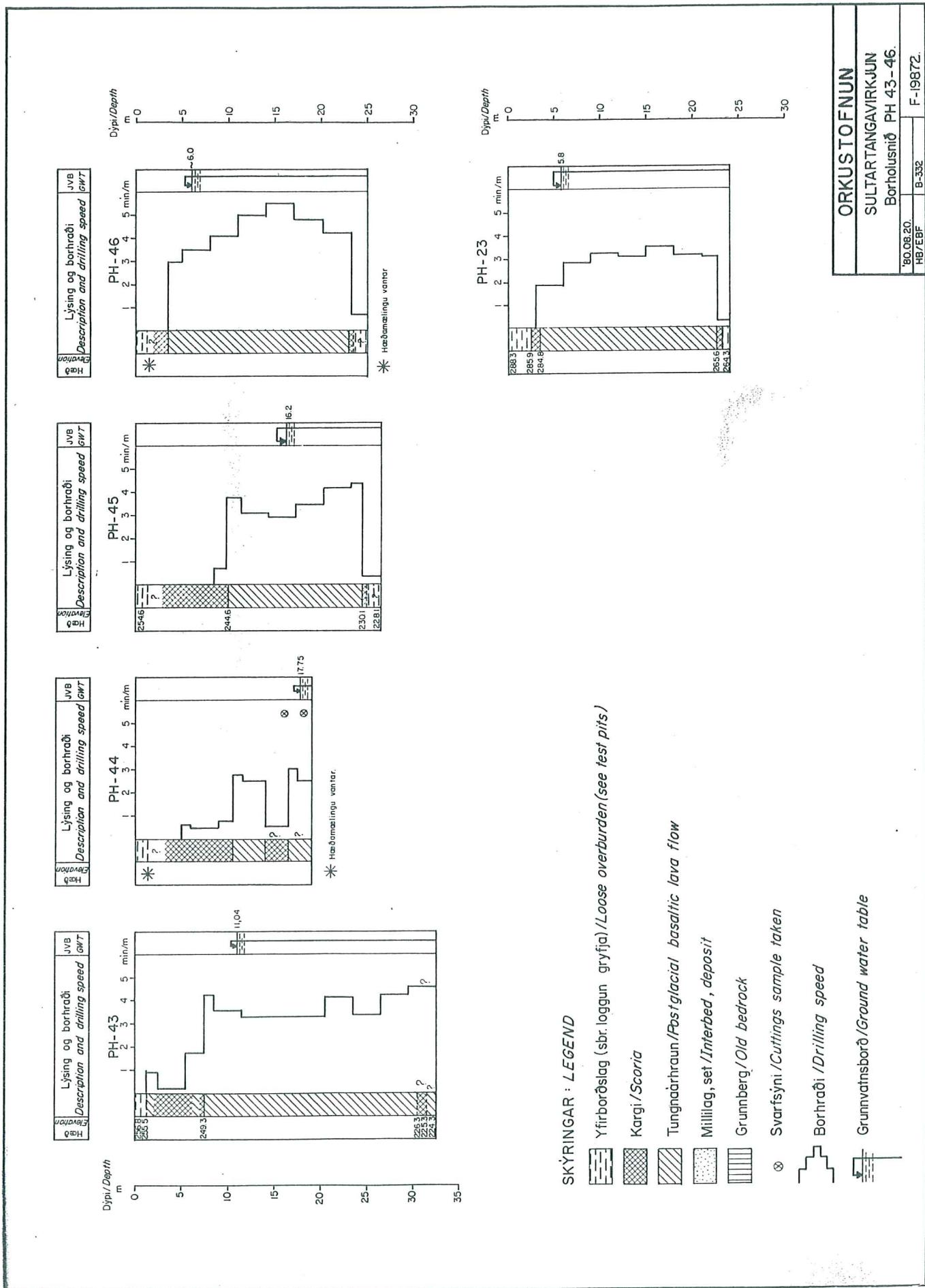
VIÐAUKI 4

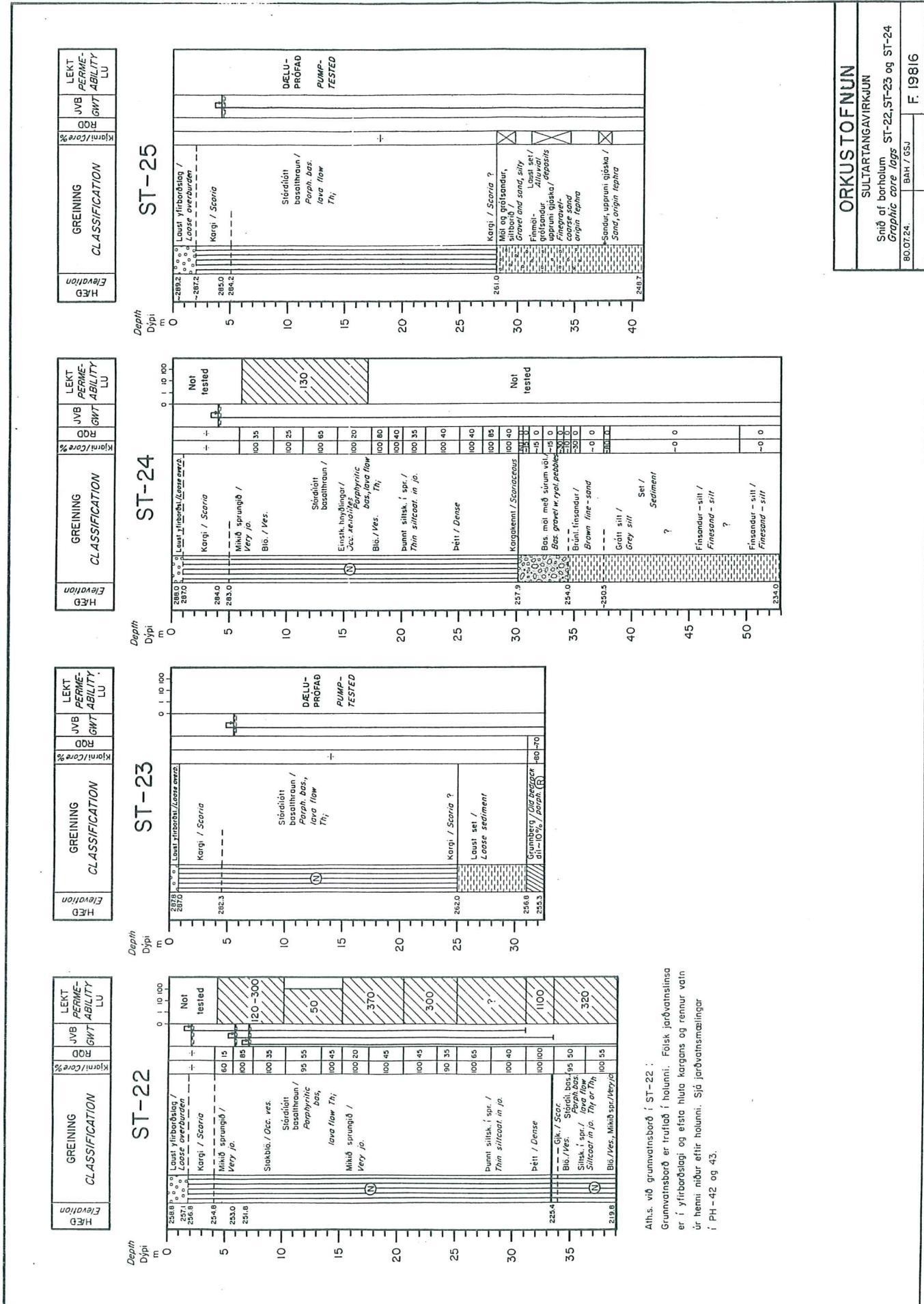
Snið af holum boruðum 1980.

ORKUSTOFNUN

SULTARTANGAVIRKJUN

Sníð af borholum

Graphic core logs

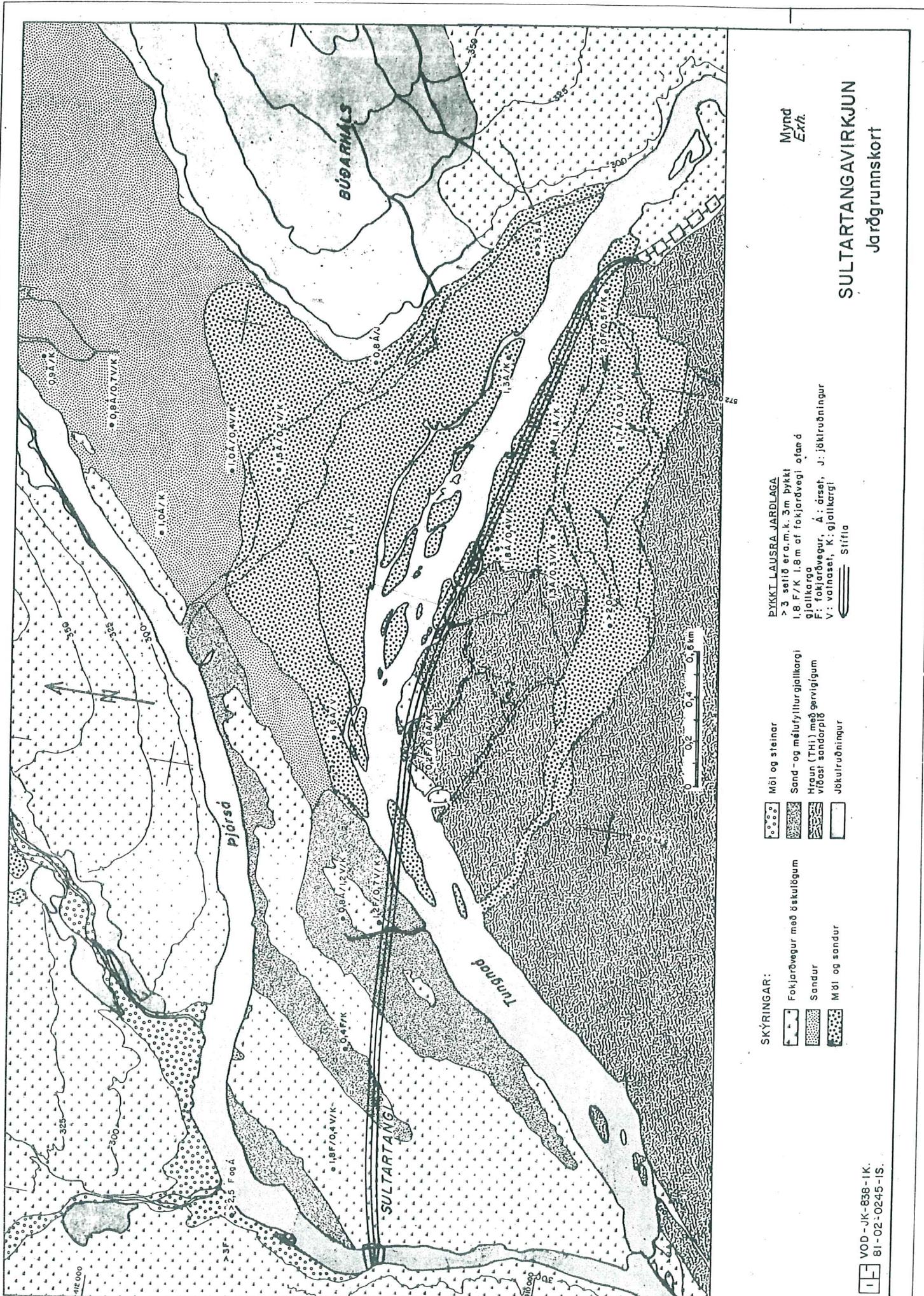
ST-22, ST-23 og ST-24

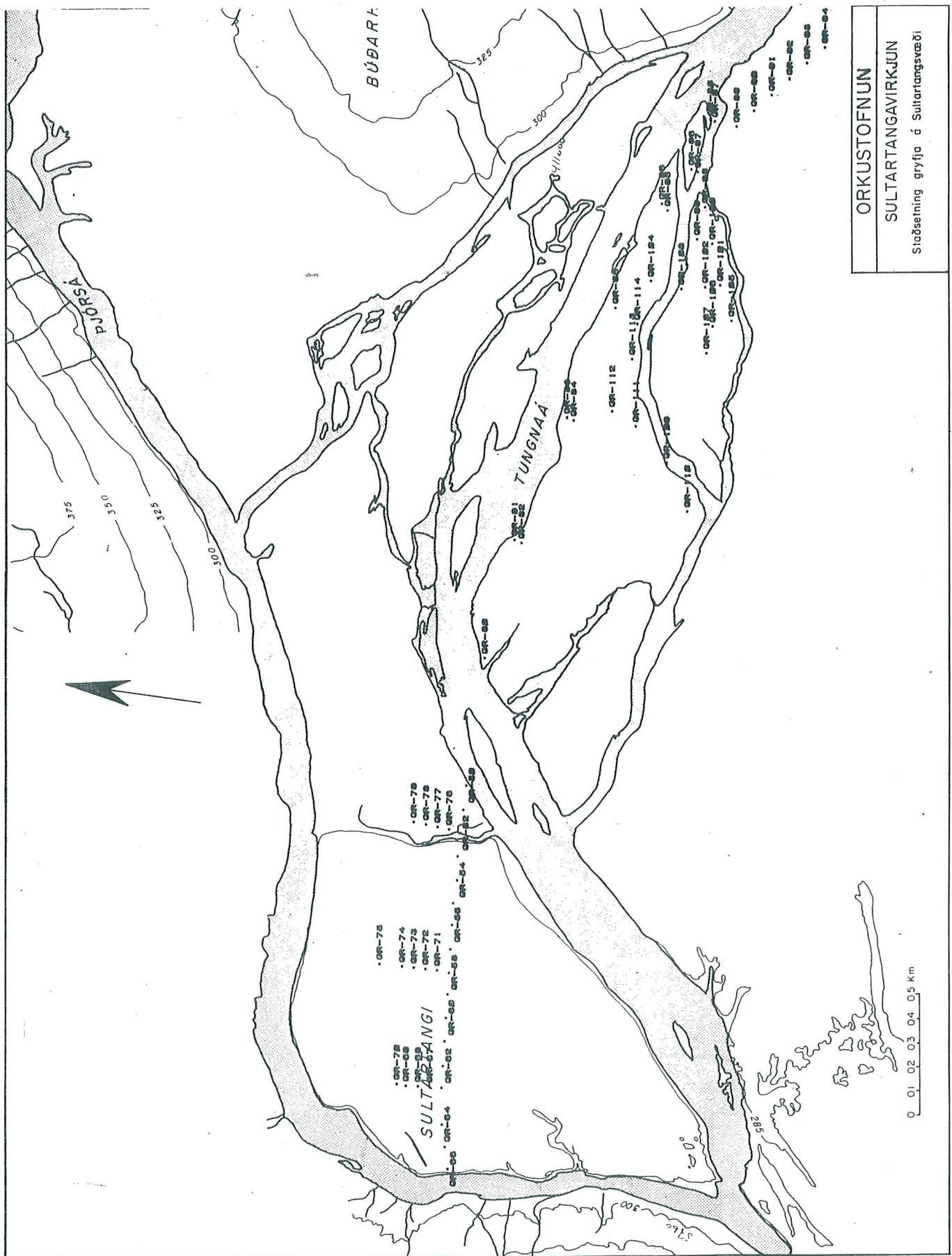
BaH / GSJ

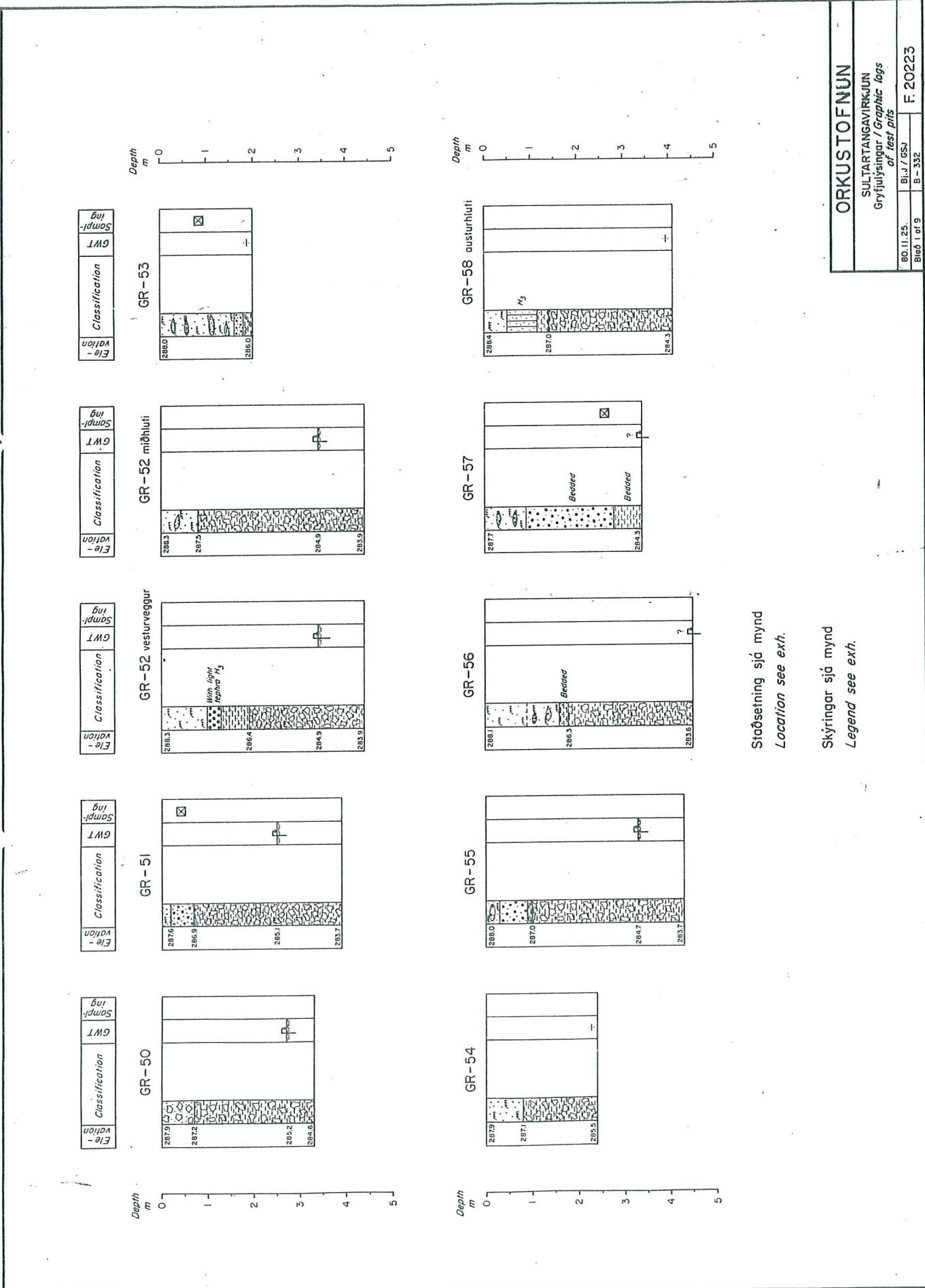
F. 19816

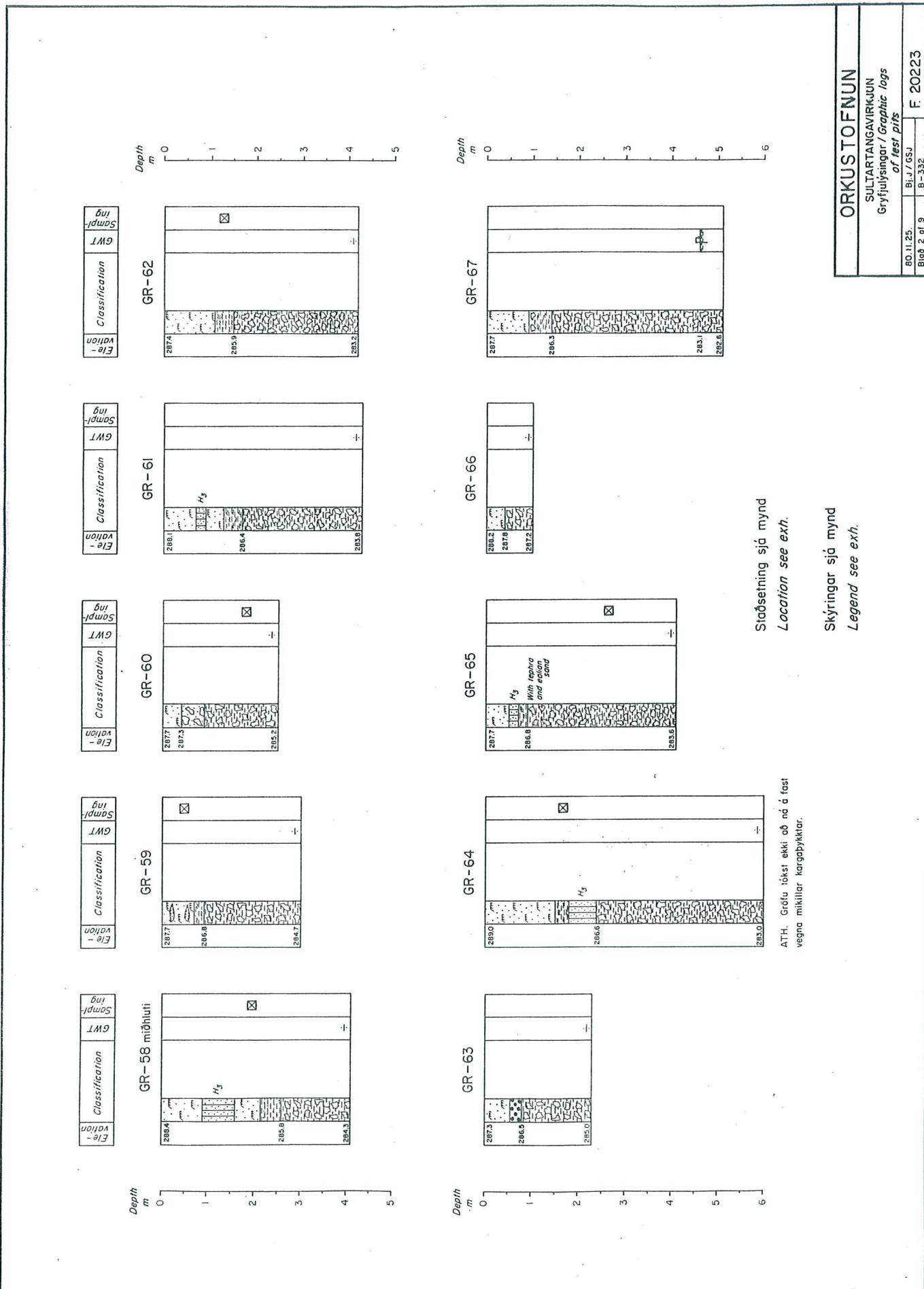
VIÐAUKI 5

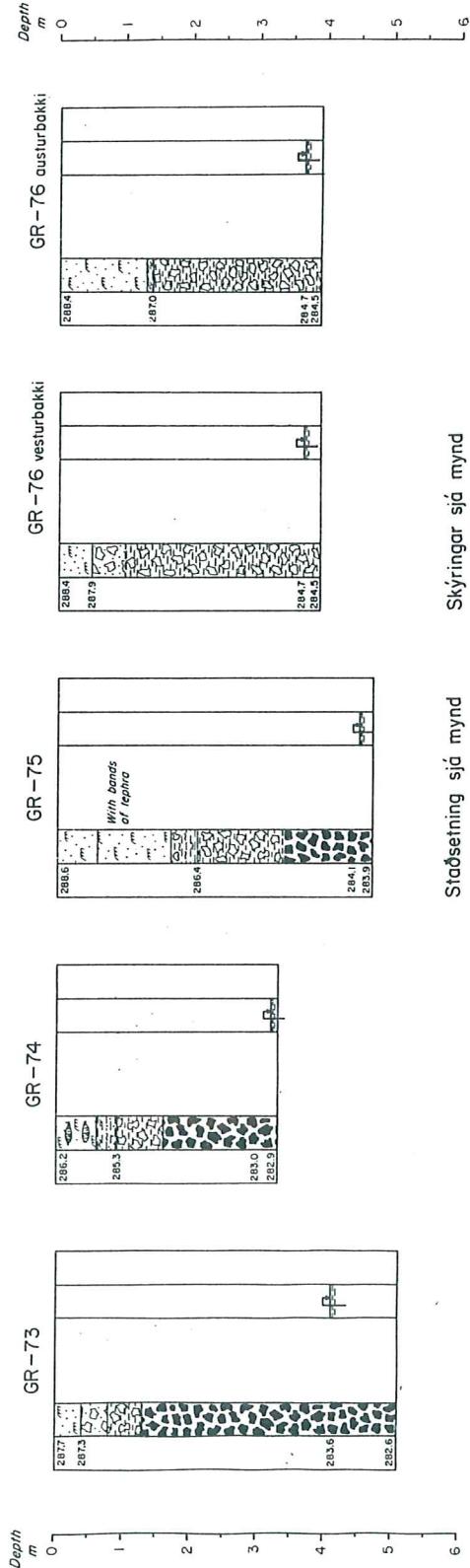
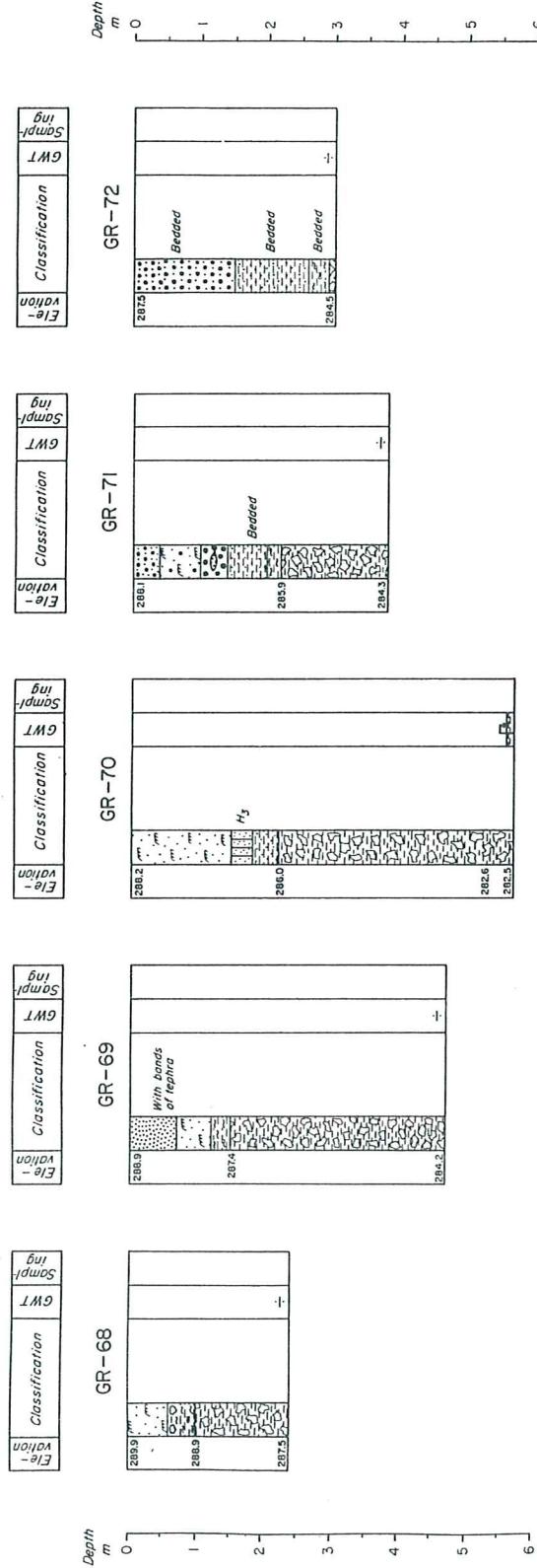
Laus jarðlög á stíflusvæði - jarðgrunnskort,
staðsetningarkort og gryfjulýsingar.

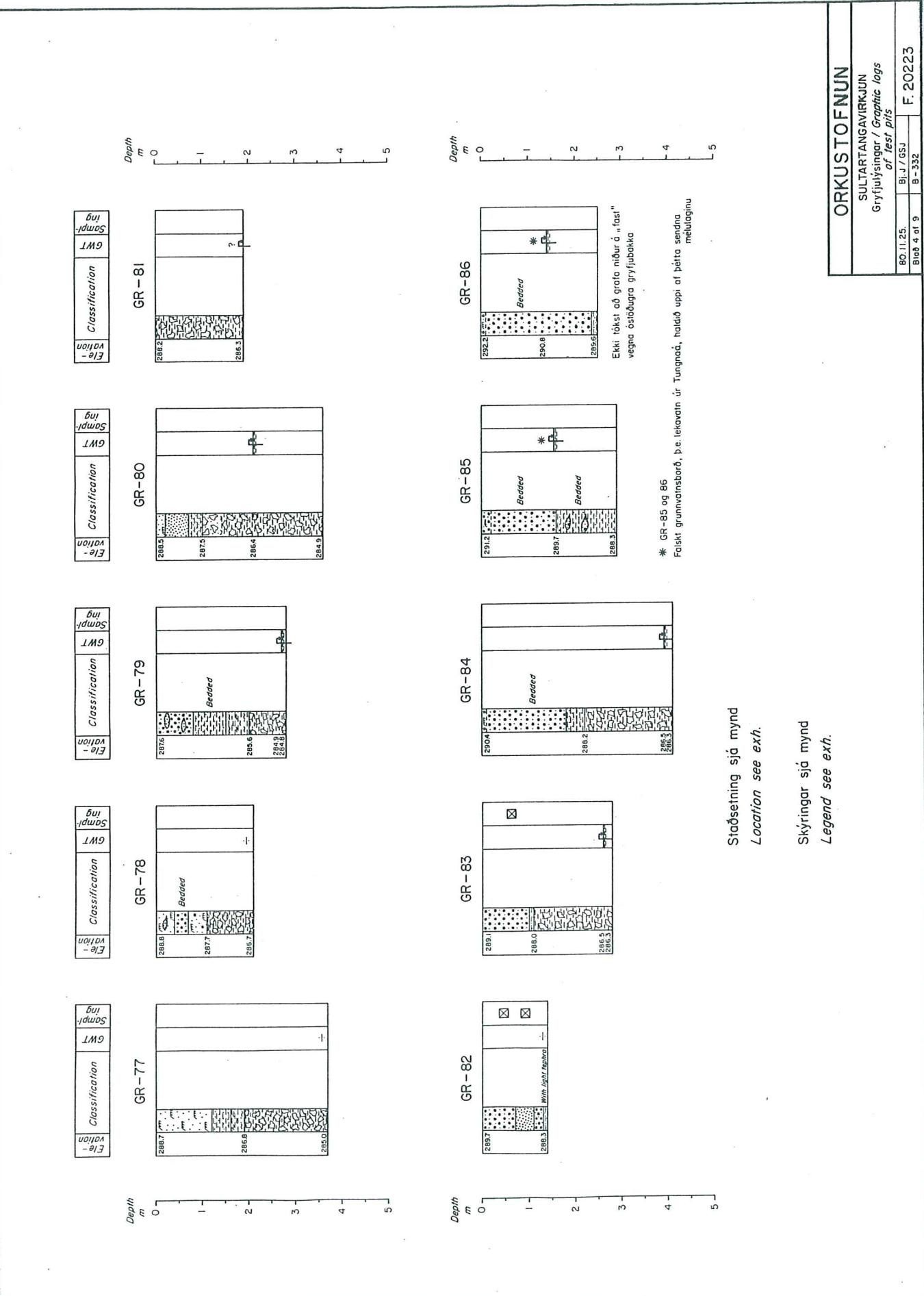
ORKUSTOFNUN

SULTARTANGAVIRKJUN
Gryfjulyngar / Graphic logs
of test pits

80.I.25.	Bj.J / GSJ	F. 20023
Blok 3 af 9	B - 332	

Staðsetning sjá mynd
Location see exh.

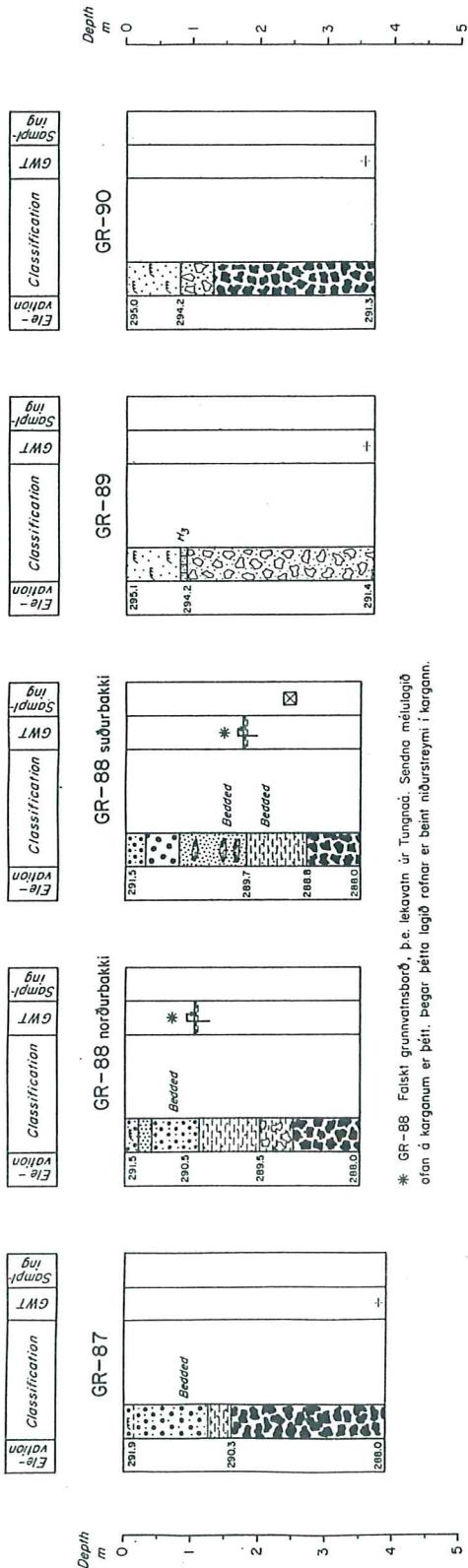
Skýringar sjá mynd
Legend see exh.

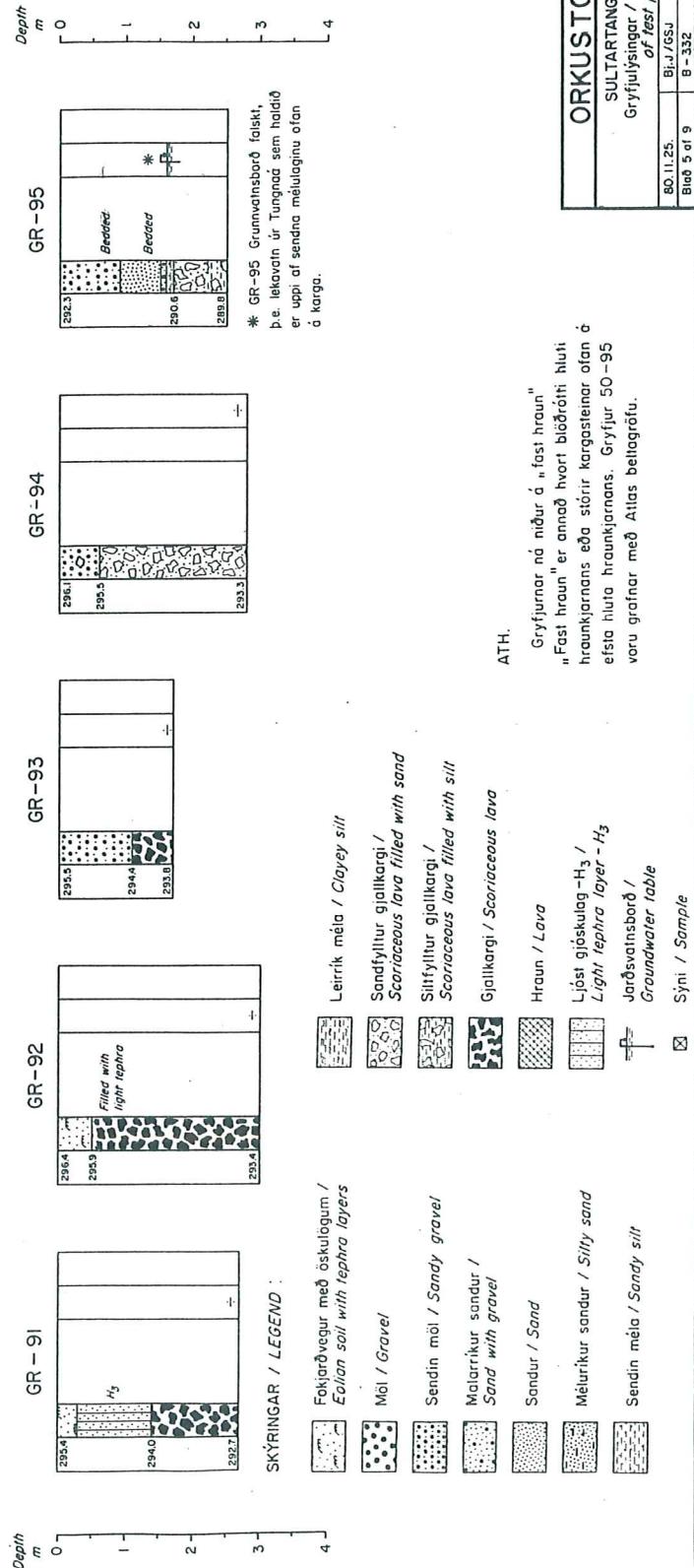
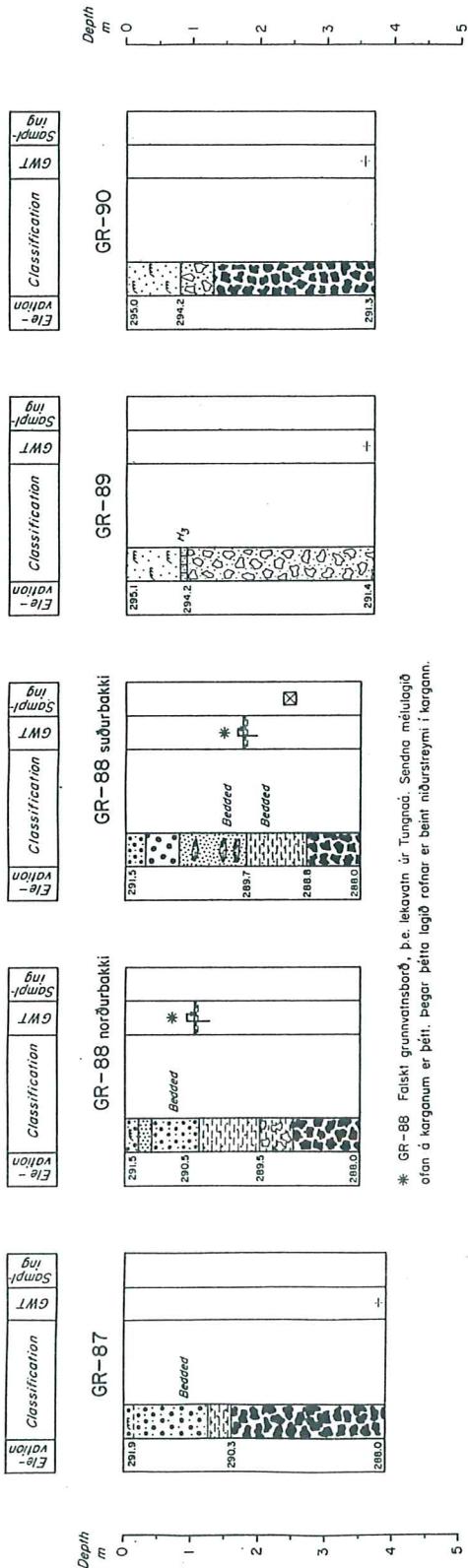
Staðsettning sjá mynd
Location see exh.

Skyringar sjá mynd
Legend see exh.

ORKUSTOFNUN	
SULTARTANGAVIRKJUN Gryjuljsingar / Graphic logs of test pits	
80.II.25	Bij / GSSJ
Blad 4 af 9	B-2332
	F. 20223

* GR-88 Falskt grunnavinsbord, þ.e. lekavatn úr Tunngöld. Sendin meðulögð ofan ó korgnum er þitt. Þegar þetta legð rofari er þenn niðurstreyti í hengum.

VIÐAUKI 6

Hnitaskrár, borholur 1979-1980

og gryfjur 1980.

ORKUSTOFNUN

VATNSORKUDEILD

81.12.10 MG

PISAHOLUR A SULTARTANGASV. FRA 1979

HNITALISTI

Hnitakerfi: Lambert

BLAD 01

X-hnit (m)	Y-hnit (m)	Hæð (m)	Nafn punkts	dyfi	botn- koti	hæð a röri
573189,0	409255,0	0,0	PH01	21,9	267,8	290,79
573805,0	408054,0	0,0	PH02	19,5	270,2	290,45
574412,0	409709,0	0,0	PH03	28,5	259,1	288,61
573804,0	410552,0	0,0	PH04	29,0	259,3	289,38
571954,0	410489,0	0,0	PH05	29,0	262,7	292,98
571717,0	408578,0	0,0	PH06	28,0	269,5	298,05
571986,0	407274,0	0,0	PH07	31,0	266,3	298,28
578346,0	404935,0	0,0	PH08	22,0	242,0	264,99
580756,0	403883,0	0,0	PH09	19,5	238,3	258,83
572835,0	412165,0	0,0	PH10A	4,0		292,20
573195,0	411902,0	0,0	PH10B	2,0		288,89
573230,0	411875,0	0,0	PH11	2,9		290,14
573680,0	411588,0	0,0	PH12	3,6		288,83
574077,0	411331,0	0,0	PH13	2,6		288,76
574126,0	411300,0	0,0	PH14	4,8		288,36
574433,0	410985,0	0,0	PH15B	5,7		288,45
574486,0	411067,0	0,0	PH15A	4,5		290,24
574923,0	410777,0	0,0	PH16	5,5		288,95
575321,0	410513,0	0,0	PH17	4,0		288,00
575732,0	410213,0	0,0	PH18	6,0		287,70

ORKUSTOFNUN

VATNSORKUDEILD

81.12.10 MG

LOFTBORSHOLUR A STIFLUST. FRA 1980

HNITALISTI

Hnitakerfi: Lambert

X-hnit (m)	Y-hnit (m)	Hæð (m)	Nafn punkts	dyfi	botn- koti	hæð a röri
575623,7	411246,2	287,8	PH19	22,0	265,8	288,31
575460,2	411423,5	287,6	PH20A	11,5	276,1	288,66
575424,4	411434,1	288,3	PH20B	20,5	267,8	288,82
574505,3	411471,0	289,9	PH21	14,2	275,7	290,22
575883,6	410758,1	288,0	PH22	24,0	264,0	288,70
575750,3	410820,1	288,3	PH23	24,0	264,3	288,79
575640,7	410823,5	287,3	PH24	27,0	260,3	287,81
575660,6	411021,0	288,9	PH25	25,0	263,9	289,12
575438,9	410846,1	288,1	PH26	26,6	261,5	288,27
575240,5	410865,7	287,7	PH27	30,0	257,7	288,41
575161,5	411177,7	288,6	PH28	26,0	262,6	289,09
575043,8	410887,6	288,1	PH29	30,0	258,1	288,54
574842,4	410907,1	287,7	PH30	30,0	257,7	288,07
574543,1	410929,3	288,9	PH31	33,0	255,9	289,45
574536,8	411139,8	287,6	PH32	27,3	260,3	288,08
574351,7	410939,8	287,7	PH33	30,0	257,7	288,62
573791,7	410963,7	288,5	PH34	23,5	265,0	
573446,8	410953,1	288,5	PH35	29,5	259,0	289,54
573111,6	410869,9	288,9	PH36	28,5	260,4	289,28
572560,4	410726,6	290,1	PH37	29,5	260,6	290,74
572018,5	410581,7	291,4	PH38	29,5	261,9	292,01
571573,0	410452,0	291,3	PH39	29,8	261,5	298,85
571420,6	410349,6	291,6	PH40	14,5	277,1	
572898,5	410132,7	290,0	PH41	32,7	257,3	290,67

ORKUSTOFNUN

VATNSORKUDEILD

81.12.10 MG

GRYFJUR A STIFLUST, GRAFNAR 1980

HNITALISTI

Hnitakerfi: Lambert

BLAD 02

X-hnit (m)	Y-hnit (m)	Hæð (m)	Nafn punktis athusasemdir
574346.1	410939.9	287.9	GR50
574451.0	410935.2	287.6	GR51
574551.4	410930.7	288.3	GR52
574651.0	410925.0	288.0	GR53
574752.8	410909.6	287.9	GR54
574852.8	410909.6	288.0	GR55
574945.3	410898.5	288.1	GR56
575049.1	410888.7	287.7	GR57
575150.2	410876.4	288.4	GR58
575242.6	410866.4	287.7	GR59
575342.9	410855.9	287.7	GR60
575442.4	410845.1	288.1	GR61
575547.6	410833.3	287.4	GR62
575641.3	410823.5	287.3	GR63
575796.8	410795.0	289.0	GR64
575889.0	410767.0	287.7	GR65
575980.1	410738.9	288.2	GR66
575645.8	410873.2	287.7	GR67
575651.6	410922.8	289.9	GR68
575657.7	410973.2	288.9	GR69
575656.4	411012.8	288.9	GR70
575147.4	410927.0	288.1	GR71
575150.3	410977.1	287.5	GR72
575152.7	411026.6	287.7	GR73
575155.5	411076.4	286.2	GR74
575160.8	411171.7	288.6	GR75
574543.8	410979.7	288.4	GR76
574541.3	411029.8	288.7	GR77
574539.0	411079.8	288.8	GR78
574537.2	411133.1	287.6	GR79
573804.0	410962.7	288.5	GR80
573296.3	410915.3	288.2	GR81
573303.7	410884.7	289.7	GR82
572756.1	410776.5	289.1	GR83
572762.4	410747.2	290.4	GR84
572265.9	410646.6	291.2	GR85
571803.1	410521.8	292.2	GR86
571424.7	410353.7	291.9	GR87
571419.6	410374.5	291.5	GR88
571431.3	410260.1	295.1	GR89
571353.3	410197.1	295.0	GR90
571276.3	410133.3	295.4	GR91
571199.3	410069.5	296.4	GR92
571121.4	410007.2	295.5	GR93
571044.2	409943.1	296.1	GR94
571827.3	410494.4	292.3	GR95
571640.0	410420.5	293.9	GR96
571645.7	410392.0	291.8	GR97
571787.9	410338.4	292.2	GR98
571926.3	410351.3	291.8	GR99

ORKUSTOFNUN

VATNSORKUDEILD

81.12.10 MG

GRYFJUR A STIFLUST.

HNITALISTI

Hnitakerfi: Lambert

BLAD 03

X-hnit (m)	Y-hnit (m)	Hæð (m)	Nafn punkt	athugasemdir
571933.9	410284.7	291.9	GR100	
572100.7	410224.0	291.5	GR101	
572118.5	410285.7	291.7	GR102	
572142.7	410384.6	291.5	GR103	
572131.1	410516.6	291.6	GR104	
572239.7	410153.3	291.3	GR105	
572276.2	410228.7	291.3	GR106	
572390.8	410236.6	291.0	GR107	
572872.4	410330.6	289.7	GR109	
573059.3	410211.1	289.7	GR110	
572743.3	410483.5	290.7	GR111	
572697.1	410592.7	290.8	GR112	
572466.5	410543.2	291.1	GR113	
572318.4	410544.9	291.2	GR114	

ORKUSTOFNUN

VATNSORKUDEILD

81.12.10 MG

KJARNABORHOLUR A STIFLUSTRÉÐI

HNITALISTI

Hnitakerfi: Lambert

X-hnit (m)	Y-hnit (m)	Hæð (m)	Nafn punkt	athugasemdir
575646.7	410823.0	287.8	ST23	
574745.9	410919.7	288.0	ST24	
573138.5	410761.8	289.1	ST25	